

ice **50** anys
 Institut de Ciències de l'Educació 1969-2019

UAB Universitat Autònoma de Barcelona

50 anys
 1969-2019

Edita

Institut de Ciències de l'Educació
Edifici A - Rectorat
08193 Bellaterra
(Cerdanyola del Vallès)
+34 935811708
ga.ice@uab.cat

Coordinació i continguts

Montserrat Antón
Núria Petitbó
Josep Maria Tatjer

Disseny gràfic i impressió

Samsó, publicitat creativa, S.L.

Edició

Octubre 2019

ISBN: 978-84-945918-5-3

Índex

Presentació.....	9
Retrat de la institució.....	11
El segell de l'ICE de l'Autònoma. Principis que n'han guiat l'actuació.....	11
Els dos referents, l'Autònoma i l'administració educativa.....	11
La perspectiva institucional.....	11
L'esperit de col·laboració.....	13
La sintonia amb els canvis en l'entorn.....	14
La capacitat de reinventar-se i la flexibilitat estructural.....	15
La implicació en les tasques de la Universitat.....	16
El suport a la recerca educativa, primordialment interdisciplinària, i a l'experimentació a l'aula.....	16
El rol de frontissa entre l'Autònoma i el professorat i els centres dels altres nivells educatius.....	18
L'afany de ser presents en el país com a criteri de formació i de transformació.....	18
L'aposta per la innovació i la internacionalització.....	19
Les grans etapes.....	20
La primera dècada (1969-1980).....	20
Nous reptes (1981-1994).....	21
Canvis de rumb (1994-2017).....	22
Present i futur (2017 i continua...).....	23
Les direccions.....	24
Àmbits de treball.....	26
Formació reglada.....	26
Formació permanent i canvis pedagògics.....	27
Innovació i experimentació a l'aula.....	28
Estudis i recerques.....	29
Trobades, jornades, fòrums, col·loquis, simposis i congressos. Escoles d'estiu, cicles i setmanes.....	30
Activitats adreçades a l'alumnat i a altres col·lectius.....	32
Recursos i serveis.....	33

Programes més rellevants.....	35
Encàrrecs de les administracions educatives.....	36
El CAP (certificat d'aptitud pedagògica).....	36
Reciclatge de Català. Normalització lingüística.....	36
Plans institucionals de formació permanent.....	38
Formació professional. Cicles formatius.....	39
Espurna.....	40
Formació d'interins.....	41
Escoles novelles (o de nova creació).....	42
Programes institucionals de la UAB.....	45
Delegacions.....	45
Programa de Suport a la Innovació de la Docència Universitària (PSIDU).....	46
Activitats d'estiu. Universitat d'Estiu de l'Autònoma.....	47
Cursos per a la Gent Gran. Universitat a l'Abast.....	48
Campus Ítaca (2004-2014).....	49
Beques Salari.....	50
Unitat d'Assessorament Psicopedagògic.....	51
Programa Argó.....	52
Línies de treball nascudes per iniciativa de l'ICE.....	54
Llengües estrangeres.....	54
Educació Infantil.....	55
Formació de formadors. Equips ICE.....	56
Xarxes de centres.....	57
Plataformes virtuals d'aprenentatge i activitats en línia.....	57
Documentació i publicacions.....	58
Audiovisuals i multimèdia.....	59

Fòrum d'Educació i Fòrum Plèiades	60
Fòrum d'Educació.....	60
Fòrum Plèiades.....	60
Programes que han estat fruit d'acords amb institucions o amb grups de recerca	61
Plans unitaris, <i>plans de zona</i>	61
Transició escola-treball.....	62
Coeducació.....	63
Multiculturalitat.....	64
Gestió i planificació de l'educació.....	65
Coedicions.....	66
Premis.....	67
Cap al futur.....	69
Paraules finals.....	73

A dark green background with a single white puzzle piece on the right side. The puzzle piece has a tab on its left side and a notch on its top and bottom. The word "Presentació" is written in a dark green, sans-serif font on the white surface of the puzzle piece.

Presentació

Presentació

El volum que teniu a les mans s'inscriu en el marc de la celebració dels 50 anys de l'ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona i vol ser un homenatge a les entitats que hi han confiat al llarg d'aquests anys, especialment la UAB i l'administració educativa, així com a totes les persones que, desenvolupant-hi la seva activitat professional, n'han configurat la personalitat.

El llibre no pretén resseguir de manera exhaustiva la història de la institució. La memòria d'un sol programa o d'un any acadèmic ompliria un nombre de pàgines semblant a les d'aquest document. Ha calgut, doncs, extreure'n una síntesi força esquemàtica, indubtablement subjectiva i limitada per la informació disponible, però amb un propòsit ben definit: dibuixar els trets que defineixen la institució, assenyalar les fites més significatives de la seva trajectòria i descriure breument diversos programes a tall d'exemple de la metodologia de treball de l'ICE.

El text reflecteix també la voluntat institucional de vincular-se al territori i als centres educatius per tal de ser al costat del professorat en la tasca de facilitar als estudiants les millors maneres d'accedir al coneixement del món en què els ha tocat viure. Es compten per milers els professionals de l'educació que han tingut en l'ICE de la UAB un referent de formació i d'acompanyament en les seves inquietuds per formar-se i millorar la seva labor docent.

Els 50 anys conviden a fer balanç. És un moment per mirar enrere, però també per fer projectes de futur amb il·lusió. Els projectes de treball es renoven periòdicament; uns finalitzen, altres continuen i sovint se n'engeguen de nous, sempre amb la voluntat d'adequar-se a les necessitats del moment. Res no hauria estat possible, tanmateix, sense la professionalitat i la implicació del professorat en comissió de serveis i de les persones encarregades de la direcció de l'ICE; del suport del personal d'administració i serveis i, durant un temps, de les delegacions de Girona i Lleida; i del personal dels serveis de documentació, publicacions i audiovisuals.

La redacció d'aquest volum ha estat possible gràcies a la dedicació intensa i desinteressada de Josep Maria Tatjer i Montserrat Anton, els quals, amb l'inestimable suport de Núria Petitbó, han remenat arxius, documents, decrets i fotografies per recuperar la memòria que ha quedat plasmada en aquestes pàgines. Són tres persones que estimen l'ICE i que mereixen el nostre reconeixement i un agraïment sincer.

Retrat de la
institució

Retrat de la institució

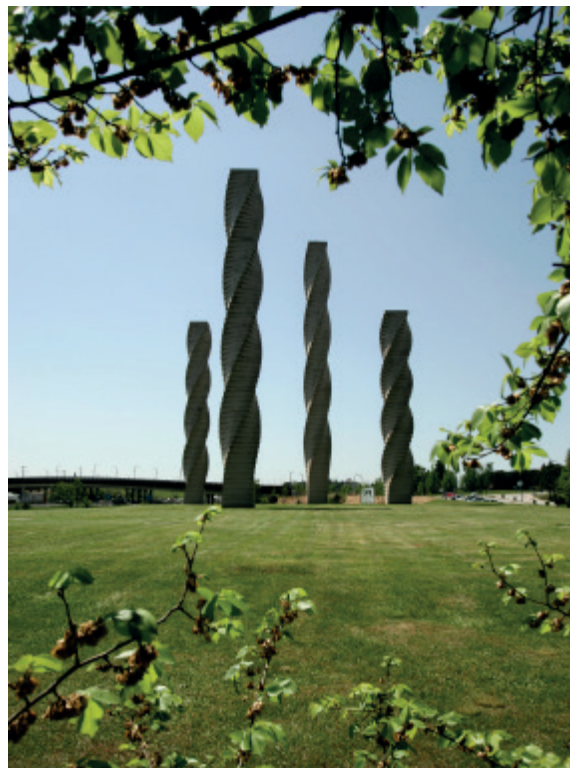
El segell de l'ICE de l'Autònoma. Principis que n'han guiat l'actuació

Els dos referents, l'Autònoma i l'administració educativa

La singularitat de l'ICE rau en el seu caràcter de projecte conjunt de la UAB i l'administració educativa (durant els primers anys el Ministeri d'Educació i des de l'any 1981 la Generalitat de Catalunya). Es va crear en el marc de la reforma educativa de la Llei d'educació del 1970 i es va refermar, en el cas de Catalunya, mitjançant la Llei de coordinació universitària i de creació dels consells socials (Llei 26/1984, de 19 de desembre).

Aquest caràcter híbrid n'ha configurat l'estructura i les funcions, tant pel que fa a la procedència dels recursos i, de manera molt especial, del personal, com al seu paper de lloc de confluència i de trobada de grups internivell i interdisciplinaris.

Una peça clau en tota la seva trajectòria han estat les comissions de servei de professorat d'ensenyament primari i secundari, com també la dedicació parcial de professorat de l'Autònoma, que han representat un avantatge en comparació amb altres fórmules d'adscripció de personal, molt menys adaptables a les necessitats de cada moment. L'única plantilla pròpia de què ha disposat l'ICE ha estat la del personal d'administració i serveis, finançada per la UAB.

La perspectiva institucional

La direcció de l'ICE ha estat sempre un càrrec de confiança del rector o rectora, amb una dependència directa de l'Equip de Govern, de manera que, mantenint un alt grau d'autonomia en la seva gestió, desenvolupa l'activitat amb coherència amb les polítiques de la UAB, d'acord amb el que determina el seu reglament.

Per tal de vetllar per la coordinació amb la Universitat, l'ICE disposa d'un òrgan de govern, anomenat Consell, en què, a més de la direcció i el personal propi, hi són representades les facultats i els departaments que fan activitats afins a les de l'ICE.

Per la seva pròpia naturalesa, així com pel tarannà que ha caracteritzat la institució des dels orígens, l'ICE assumeix la responsabilitat última de tots els encàrrecs i projectes que duu a terme, encara que, òbviament, els desenvolupin equips i persones concretes.

La singularitat de l'ICE, que ja havia quedat recollida en els articles 34 i 45 dels Estatuts de la UAB del 1985, va ser confirmada en els del 2003. De fet, és l'únic institut que hi és esmentat nominalment i del qual s'especifiquen les funcions, la composició del Consell i la designació del director o directora.

Segons allò que estableix l'article 32 dels Estatuts vigents (DOGC de 22/10/2003):

- 1. L'Institut de Ciències de l'Educació té com a objectius específics contribuir a la formació del professorat, a la recerca educativa i a l'assessorament tècnic dins del camp de la planificació educativa.*
- 2. L'Institut de Ciències de l'Educació es regeix per un reglament que ha de ser aprovat pel Consell de Govern. El Consell de l'Institut està constituït pel personal acadèmic propi o vinculat a l'Institut de manera estable, per una representació del personal d'administració i serveis i per una representació de les facultats i escoles i departaments que realitzin activitats en camps afins. La designació i el nomenament del director o directora corresponen al rector o rectora.*

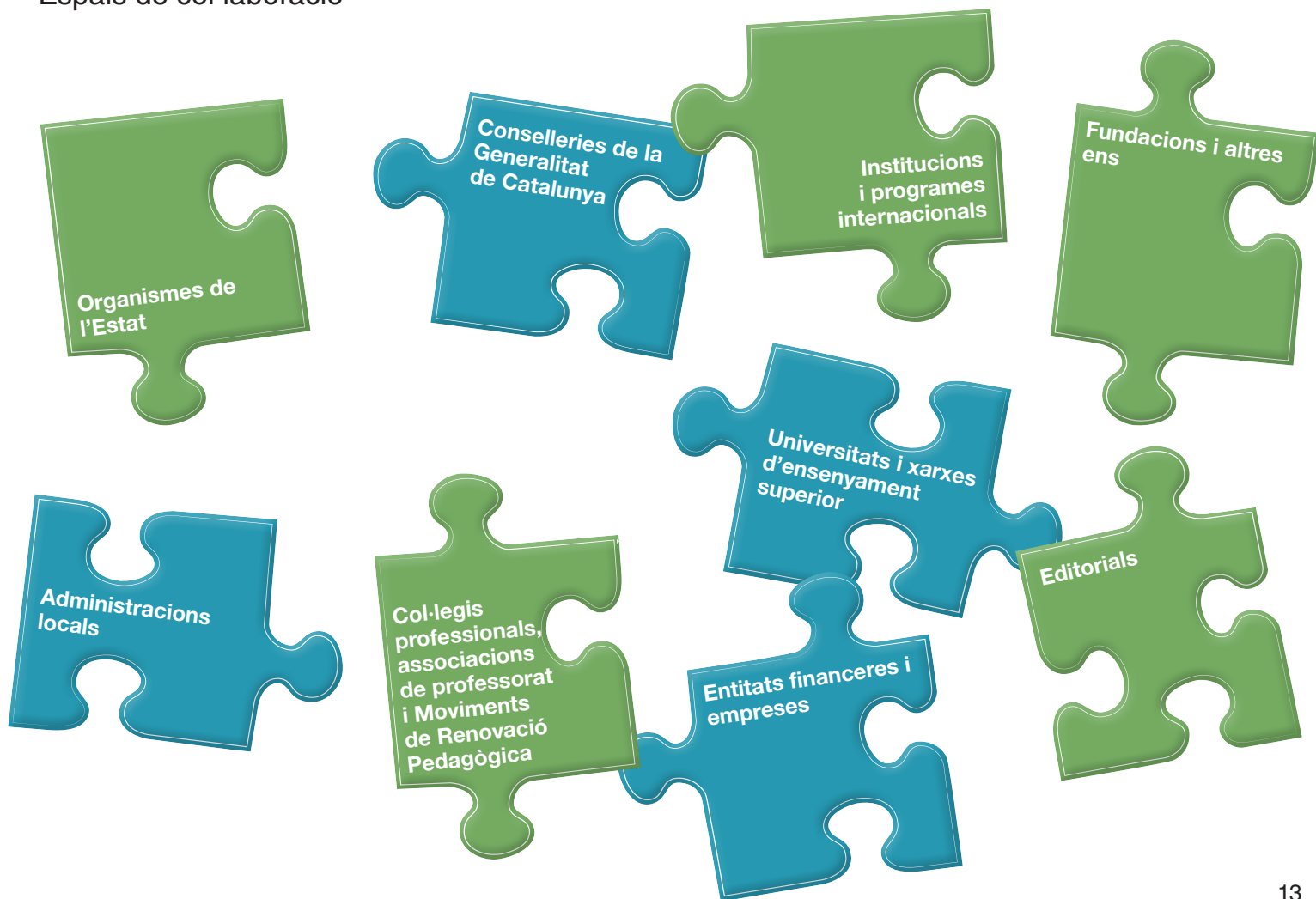

L'esperit de col·laboració

A fi i efecte de ser més útils al sistema educatiu, els responsables de l'ICE han cercat sinergies amb altres entitats i institucions, tant per endegar iniciatives conjuntes com per rebre'n el suport en els projectes propis. Els socis principals han estat, naturalment, les diverses instàncies de la Universitat i del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, però també centenars de centres d'educació infantil, primària i secundària.

A més d'aquests socis «naturals», l'ICE ha establert vincles amb moltes altres entitats, amb les quals sovint se signen convenis i contractes en què s'estableixen els pactes adients. Les institucions amb què l'ICE ha col·laborat de manera estable i continuada es poden agrupar en diversos tipus i donen fe de la varietat d'interlocutors.

Espais de col·laboració

La sintonia amb els canvis a l'entorn

L'educació a Catalunya ha viscut una transformació enorme al llarg dels darrers cinquanta anys, tant pel que fa a les lleis educatives i els plans d'estudis com al volum i la complexitat del sistema. L'ICE ha estat present en molts d'aquests processos, tant a la universitat com en l'ensenyament no universitari.

L'ICE de la UAB ha deixat una empremta notable en moltes de les grans operacions de l'àmbit educatiu del nostre país. En són exemples la creació de determinades estructures i serveis de l'Autònoma, la innovació docent a la Universitat, la reforma de l'any 1970, la formació inicial i permanent del professorat i del personal formador, la catalanització de l'ensenyament, la renovació pedagògica, la LOGSE, la modernització de la formació professional, la coeducació, la transició de l'escola a la vida laboral, la interculturalitat, la didàctica de les llengües estrangeres, l'etapa d'educació infantil i les tecnologies de la informació.

La capacitat de reinventar-se i la flexibilitat estructural

Cada nou projecte implica nous reptes i noves modalitats de treball. Quan ha calgut, s'han creat o s'han transformat els models organitzatius o els serveis que s'oferien. Sovint s'ha hagut de fer amb molt poc marge de temps per tal d'atendre necessitats urgents. De vegades, les noves exigències procedien d'encàrrecs de l'administració educativa o de la Universitat i, altres cops, de projectes endegats pel mateix ICE.

A diferència d'altres institucions amb funcions similars, com poden ser els centres de recursos pedagògics (CRP) o els òrgans de la Universitat, l'ICE no ha tingut mai una plantilla pròpia de personal docent o investigador, de manera que s'ha pogut recórrer en cada moment i per a cada projecte als professionals més adients.

Val a dir que aquesta flexibilitat l'ICE la va tenir des dels orígens, és a dir, molt abans que la resta de la Universitat, i li ha permès afrontar una gran diversitat de tasques.

Sens dubte, l'exemple més remarcable el trobem en el curs Reciclatge de Català, però també en són mostres el mateix CAP, els cursos d'accés a la universitat per a més grans de 25 anys i els programes de formació permanent institucional (FOPI), o projectes com Pedactice, Espurna, el Campus Ítaca o el Programa Argó.

Paral·lelament, l'ICE ha estat capaç d'assumir, quan se li ha demanat, tasques i personal procedents d'altres ens de l'Autònoma, com ara el programa Universitat a l'Abast o la Unitat d'Assessorament Psicopedagògic. Convé recordar aquí el paper de la plantilla de secretaria i del serveis de publicacions i d'audiovisuals de l'ICE, sempre amatents a les necessitats de la institució i a les exigències de l'Autònoma.

La implicació en les tasques de la Universitat

El primer director de l'ICE, el professor Francesc Noy, formava part del petit nucli de persones que van negociar la creació de la UAB i van contribuir a dissenyar-la des dels orígens. Podríem dir, doncs, que a l'Autònoma l'ICE existia i hi tenia un paper rellevant fins i tot abans de néixer formalment.

A més de les tasques relacionades amb la reforma educativa, l'ICE va funcionar durant els primers anys com un veritable gabinet d'estudis i de planificació de la Universitat, elaborant tota mena de projectes i anàlisis sobre creació de centres, selecció de personal, costos, estatuts i reglaments. Un indicatiu de la seva funció en aquells moments és el fet que el director de l'ICE formés part de l'equip rectoral.

Als anys vuitanta, l'administració de l'Autònoma, fruit del seu creixement i de les decisions polítiques que s'anaven prenent, va anar assumint algunes de les funcions que l'ICE desenvolupava en la dècada anterior i els seus serveis a la Universitat es van transformar paulatinament, concentrant-se en sis àmbits:

- la formació inicial del professorat d'ensenyament secundari a través del certificat d'aptitud pedagògica (CAP),
- els cursos d'especialització i de postgrau,
- la col·laboració en el reciclatge científic del professorat universitari,
- els audiovisuals i les publicacions,
- els estudis sobre la transició a la vida laboral dels titulats universitaris, i
- diverses actuacions adreçades a l'alumnat, com ara l'ingrés a la universitat dels més grans de 25 anys o els cursos del Fons Social Europeu.

D'ençà de finals dels vuitanta van prendre molta força un seguit de noves línies de treball endegades a la Universitat, ja sigui per iniciativa del Rectorat o del mateix ICE, la primera de les quals fou el Programa de Suport a la Innovació de la Docència Universitària (PSIDU). En aquest context cal assenyalar la col·laboració particularment intensa i fructífera amb la Coordinació del COU i de les PAU de l'Autònoma.

El suport a la recerca educativa, primordialment interdisciplinària, i a l'experimentació a l'aula

Els ICE, que havien estat concebuts com un instrument al servei de la reforma educativa de l'any 1970, van tenir un paper cabdal en el disseny, el desenvolupament i el seguiment de la implantació d'aquesta reforma. El Ministeri d'Educació partia de dues idees que llavors representaven una novetat: calia planificar, experimentar i avaluar els nous programes d'ensenyament primari i secundari i, a més de les inspeccions, havien d'endegar aquesta tasca entitats independents lligades a la universitat, és a dir, els ICE, encara que en el moment d'estendre la reforma a tots els centres l'administració no va aprofitar prou els resultats d'aquestes recerques.

En l'àmbit dels estudis i la recerca, a l'ICE de la UAB es van impulsar treballs sobre temes que en aquells moments eren nous al nostre país, com ara la situació de la joventut, l'economia de l'educació, l'orientació escolar, la formació professional, les didàctiques o el bilingüisme, i es va poder incorporar als equips de recerca persones que havien quedat fora de l'estructura acadèmica, algunes a l'exili, així com també una fornada de joves de mentalitat oberta i influïts pels nous corrents internacionals. Els anomenats *planes nacionales de investigación* van servir per coordinar i finançar aquest programa.

Des de finals dels anys setanta la recerca de l'ICE es va anar especialitzant en alguns temes, sovint de caràcter interdisciplinari, com a conseqüència tant de les necessitats del sistema educatiu com dels punts forts dels grups de recerca que hi treballaven. Com a temàtiques més reeixides podem esmentar la didàctica de les llengües estrangeres, especialment del francès, així com la intercomprensió de les llengües romàniques, la inserció laboral, la coeducació i la interculturalitat.

L'aplicació de la LOGSE va donar lloc a la vinculació amb centres que experimentaven la reforma i a una nova tongada d'estudis que no formaven part d'un projecte global, sinó que responien a la iniciativa de la institució i dels seus grups de recerca, o bé de col·lectius de professorat o de centres que els plantejaven a l'ICE. En aquest context s'hi poden incloure diverses recerques aplicades amb una participació molt directa dels ensenyants.

Paral·lelament, l'ICE va anar engegant al llarg dels anys alguns instruments de suport a la recerca i l'experimentació educativa, com ara la Biblioteca, la Revista de Revistes, el Centre de Documentació i Recursos Educatius, una col·lecció d'informes, diversos llibres, i les revistes *Enseñanza de las Ciencias* i *Enseñanza de las Ciencias Sociales*.

La consolidació dels departaments, com a conseqüència de l'aplicació de la Llei de reforma universitària (LRU), així com les exigències derivades de la carrera docent del professorat i la manca de finançament d'aquests darrers anys, han centrat la recerca en diversos projectes interdisciplinaris transversals dels àmbits que ens són més propis, com ara la formació permanent del professorat i altres professionals de l'educació, el desenvolupament i l'experimentació de materials docents o els processos educatius a l'aula.

El rol de frontissa entre l'Autònoma i el professorat i els centres dels altres nivells educatius

La reforma educativa de l'any 70 va englobar, per primera i última vegada, en un únic projecte i en una única llei tot el sistema educatiu, des de la primera infància fins al final de la vida laboral. Segons l'article 73 de la Llei general d'educació (LGE), les funcions dels ICE, és a dir, la formació inicial i permanent, la recerca educativa i l'assessorament tècnic, s'estenien a tots els nivells del sistema. Tanmateix, les competències que els assignava la LGE van tenir un desenvolupament desigual.

En aquest context, l'ICE de la UAB ha volgut oferir-se, sempre que ha estat possible, com a pont entre la Universitat i els altres nivells educatius, incloent-hi l'escola bressol. Sens dubte, els projectes més coneguts dels darrers anys són el Programa Argó i el Campus Ítaca.

Les formes de col·laboració s'han definit en cada cas, encara que partint dels mateixos supòsits: l'interès mutu, la igualtat entre els interlocutors i l'acord. L'objectiu ha estat i segueix sent donar a conèixer la UAB, oferir serveis i crear llaços, no simplement fer-ne propaganda. Per part de l'Autònoma s'hi han implicat docents de la majoria de centres i de força departaments de la Universitat, però també els equips de govern de la Universitat i altres instàncies. Algunes vegades hi han participat alumnes de secundària i, fins i tot, de primària, però sempre a través dels seus centres.

L'afany de ser presents en el país com a criteri de formació i de transformació

Intervenir en els nivells no universitaris del sistema educatiu vol dir necessàriament apropar-se a la realitat del professorat i dels centres mitjançant la presència a les diverses localitats i comarques, no només per facilitar la participació dels ensenyants en les activitats de formació i els projectes de recerca i desenvolupament, sinó per raons de principi, entenent que cal que l'educació estigui com més arrelada al país i a l'entorn millor.

Aquest arrelament pot semblar una obvietat avui dia, però als anys setanta constituïa una petita revolució i un primer retorn, encara molt tímid, a les millors èpoques del nostre passat, que contrastava amb l'estructura rígida i centralista i jeràrquica del sistema educatiu.

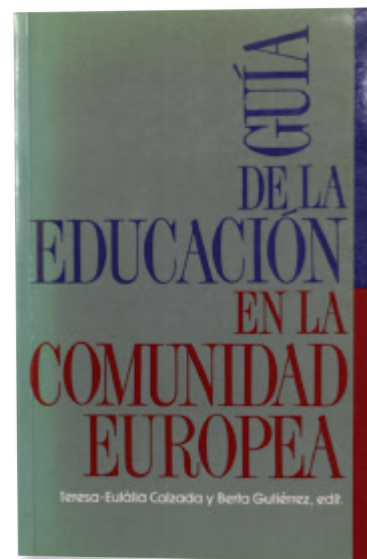
A més de les seves seus a Barcelona i a Bellaterra, l'ICE de la UAB va obrir, des de molt aviat, delegacions a Girona i a Lleida, i va establir relacions i acords de col·laboració amb els moviments de mestres que havien nascut per fomentar la renovació pedagògica a casa nostra. El suport a les escoles d'estiu, el curs Reciclatge de Català, els plans unitaris (posteriorment *plans de zona*), els assessoraments i els projectes amb centres representen fites d'aquesta política de l'ICE.

L'aposta per la innovació i la internacionalització

Una de les constants de l'ICE ha estat el desig de fomentar el treball en equip i d'explorar nous camins per a la seva tasca. Al costat dels cursos de formació permanent s'han desenvolupat espais d'intercanvi i d'autoformació, com els seminaris permanents o els anomenats *equips ICE*, que sovint han generat *spin-offs* dedicades a la creació i l'experimentació de materials didàctics o de formació, així com també al desenvolupament de projectes de recerca aplicada.

Des dels orígens, l'ICE ha impulsat l'existència de llocs de trobada dels investigadors i els professionals de l'educació amb dues finalitats principals: compartir i debatre coneixements i experiències i fomentar el treball en xarxa. Les fórmules han estat diverses: jornades, congressos, simposis, fòrums, etc., però el plantejament de fons s'ha mantingut fins ara. Val a dir que els recursos que ofereix Internet han creat un nou marc per a la col·laboració que s'ha intentat aprofitar.

En molts casos la innovació requereix la internacionalització. En una primera fase es tractava d'acostar-se a altres realitats i assumir-ne críticament les aportacions com a inspiració per desenvolupar models propis. Es convidaven experts de fora o s'organitzaven visites o estades en centres de prestigi per tal de conèixer de primera mà els treballs que s'hi feien. El pas següent va implicar la participació en projectes internacionals, en general en el marc de la Unió Europea, dels quals alguns cops àdhuc se n'assumia la coordinació.

Les grans etapes de la història de l'ICE

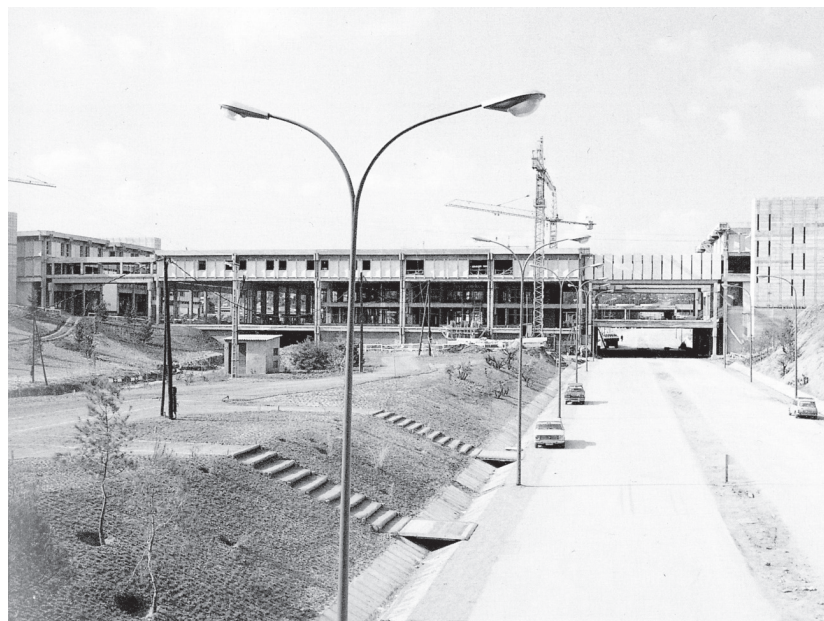
La primera dècada (1969-1980)

Els ICE van ser creats mitjançant un decret del Ministeri d'Educació l'estiu del 1969, com a avançament de la reforma educativa que s'havia d'aprovar per llei l'any següent, de la mateixa manera que un any abans s'havien posat en marxa tres universitats a Barcelona, Bilbao i Madrid. Malgrat les seves mancances, la UAB aspirava a ser una universitat homologable amb els estàndards internacionals i no havia de suportar el pes d'una estructura feixuga i consolidada, com passava en altres universitats amb més història.

El paper de l'ICE de l'Autònoma durant els anys setanta s'explica, en part, pel fet de pertànyer a una universitat que només tenia quatre facultats, un altre institut, el de Biologia Fonamental, cap departament de pedagogia ni de didàctiques específiques al campus i una administració molt migrada. Una de les unitats de l'ICE, la de Planificació i Assessorament, exercia les funcions d'un veritable gabinet del rectorat, ja que s'encarregava de fer estudis sobre l'organització de la Universitat o les característiques de l'alumnat, i intervenia, per exemple, en el disseny de nous centres de la Universitat, en els processos de selecció del professorat i en l'ingrés dels més grans de 25 anys.

Pel que fa a l'ensenyament primari i secundari, l'ICE va contribuir al disseny i l'experimentació del curs d'orientació universitària (COU) i dels darrers cursos de l'EGB (educació general bàsica), va programar i organitzar els cursos del CAP i altres de formació permanent del professorat, i va dur a terme un conjunt de recerques sobre la realitat educativa i la reforma en curs.

Els responsables de l'ICE van optar des de bon principi per donar resposta a les necessitats del sistema educatiu, per impulsar experiències innovadores, per apropar-se a les necessitats dels mestres i les escoles, i per donar suport a les iniciatives d'altri en aquest sentit. La biblioteca, el servei d'audiovisuals, el de publicacions i el de documentació formen part del mateixa idea.

En aquest marc s'inscriuen les delegacions de Girona i de Lleida; els seminaris permanents i els grups de treball, com a eines d'autoformació i de creació de materials; les jornades, com a espai d'intercanvi de formació; els cursos de català, i la col·laboració amb les escoles d'estiu i els Moviments de Renovació Pedagògica.

Quan va començar a funcionar, l'ICE estava situat a la Casa Convalescència de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona, on també tenien la seu la Facultat de Ciències, l'Institut de Biologia Fonamental (IBF) i, després d'una primera fase als locals del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) del carrer Egipcíacues, el Rectorat i els Serveis Centrals de l'Autònoma. Quan es van inaugurar els primers edificis del campus de Bellaterra, l'ICE hi traslladà la direcció i les oficines, però va mantenir la majoria de les activitats, el servei d'audiovisuals i una secretaria a Sant Pau. Al cap de poc temps s'obrien les delegacions de Girona i de Lleida,

la primera a la Secció de Lletres del Col·legi Universitari i l'altra a l'Escola de Magisteri. Com que les úniques aules d'ús prioritari (o, fins i tot, exclusiu) de què ha disposat mai l'ICE han estat algunes de Sant Pau, una de les tasques ineludibles en el moment de programar una activitat ha estat negociar els espais on es durà a terme, generalment a escoles i instituts o a facultats. Del curs Reciclatge de Català, en alguns moments se'n feien edicions a dotzenes en centres educatius de moltes localitats.

Nous reptes (1981-1994)

L'1 de gener del 1981 la Generalitat de Catalunya va assumir les competències educatives de l'ensenyament primari i secundari, incloent-hi el reciclatge i la formació permanent del professorat i la innovació pedagògica. La responsabilitat sobre aquests àmbits es va assignar a la Direcció General d'Universitats i es va aplicar, si fa no fa, el mateix criteri que havia donat lloc a la creació dels ICE.

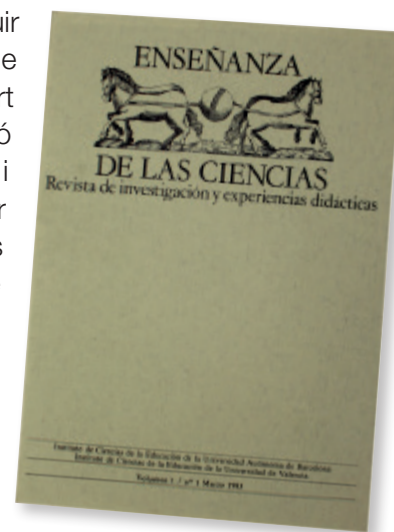
Paral·lelament, una part dels ajuntaments democràtics, així com algunes diputacions, van reorganitzar i ampliar els seus serveis d'educació, si ja en tenien, o els van crear de bell nou, com a part d'una nova política de serveis socials. En aquest nou marc, l'activitat dels ICE de Catalunya es va expandir molt pel que fa a la formació del professorat

i l'experimentació a les escoles. El Departament d'Ensenyament exercia durant els primers anys una direcció efectiva i coordinava les accions dels tres ICE.

Es va créixer en molts àmbits: els cursos Reciclatge de Català, les activitats de formació, la presència a les diverses localitats i comarques, el nombre de comissions de servei, la col·laboració amb els municipis i els moviments i grups de mestres, o les jornades i trobades. També van aparèixer noves iniciatives, com els plans unitaris (convertits després en *plans de zona*), els programes de formació permanent institucional (FOPI), les convocatòries de suport a la innovació docent o els cursos d'especialització i de formació per a la reforma.

Entre els projectes propis de l'ICE de la UAB d'aquest període cal remarcar el començament de l'edició de la revista *Enseñanza de las Ciencias*, l'ampliació del servei de publicacions i les primeres coedicions, la producció d'audiovisuals, les línies de recerca de transició escola-treball, coeducació i llengües estrangeres, l'organització de congressos, la renovació del CAP, i la participació en diversos programes europeus o estatals de recerca, de formació i d'emissió de vídeos via satèl·lit.

L'any 1989 es van produir dos esdeveniments que van marcar la darrera part d'aquesta etapa: la creació de les universitats de Girona i de Lleida, que va comportar la independència de les antigues delegacions de l'ICE, i l'aprovació del Programa de Suport a la Innovació de la Docència Universitària, que va renovar el rol de l'ICE a la Universitat.

Canvis de rumb (1994-2017)

Aquest període s'inicià amb canvis significatius dintre de la UAB, derivats de l'elecció d'un nou Equip de Govern, que alhora va comportar el nomenament d'una nova Direcció de l'ICE, en el mateix moment que la Facultat de Ciències de l'Educació (FCE), que s'acabava de crear, es consolidava posant en marxa totes les formes d'organització i gestió que li són pròpies i que van determinar unes relacions institucionals diferents de les vigents fins aquell moment.

Un altre factor rellevant fou el naixement del Comissionat d'Universitats i Recerca de la Generalitat (CUR). L'FCE esdevenia l'únic interlocutor de l'ICE en matèria educativa a la UAB i, per la seva banda, l'aparició del CUR modificava les relacions de l'ICE amb la Generalitat.

En aquest període, els ICE de les universitats catalanes van emprendre paulatinament camins diferents, tant per la diversificació de les funcions que desenvolupaven a la seva universitat com pels canvis en les polítiques del Departament d'Ensenyament.

En aquest interval de temps les fites principals que es poden esmentar són:

1 l'organització conjunta del CAP amb la Facultat de Ciències de l'Educació, la programació d'un màster i diversos postgraus, el desenvolupament d'una aula virtual i de cursos semipresencials i no presencials, pel que fa a la formació i el reciclatge dels professionals de l'educació,

2 els fòrums d'Educació i Plèiades, així com les xarxes de centres i els equips ICE, com a noves eines per afavorir la reflexió i la col·laboració entre els ensenyants,

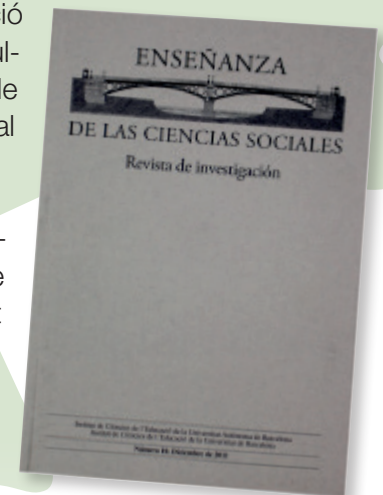
3 la Universitat d'Estiu i els Cursos per a la Gent Gran,

4 la reestructuració de les col·leccions de llibres de l'ICE, les noves coedicions i la revista *Enseñanza de las Ciencias Sociales*, i el començament de l'edició en línia, pel que fa a les publicacions,

5 l'increment de la producció de vídeos i de material multimèdia, amb projectes de caràcter estatal, internacional i interuniversitari,

6 la incorporació del programa Universitat a l'Abast i de la Unitat d'Assessorament Psicopedagògic, i

7 els programes Pedactice, Argó, Ítaca i Espurna.

Present i futur (2017 i continua...)

El mes d'octubre de 2017 es va aprovar el Pla estratègic per a 2017-2020 de l'ICE, en el qual es destaca la voluntat de l'Institut de continuar essent una institució de referència en l'àmbit de la formació, l'orientació, la innovació educativa i la transferència de coneixements. Aquest pla es concreta en quatre línies estratègiques:

1 La formació permanent del professorat: en aquest àmbit, l'ICE té la missió d'analitzar les necessitats de formació del professorat i dels centres educatius, atenent les demandes de la Universitat i del territori i aportant coneixement, criteris, eines i metodologies per al disseny i desenvolupament d'una formació de qualitat. Juntament amb l'Oficina de Qualitat Docent, promou la Unitat de Formació i Innovació, responsable de la formació del professorat universitari i de l'impuls de projectes d'innovació docent.

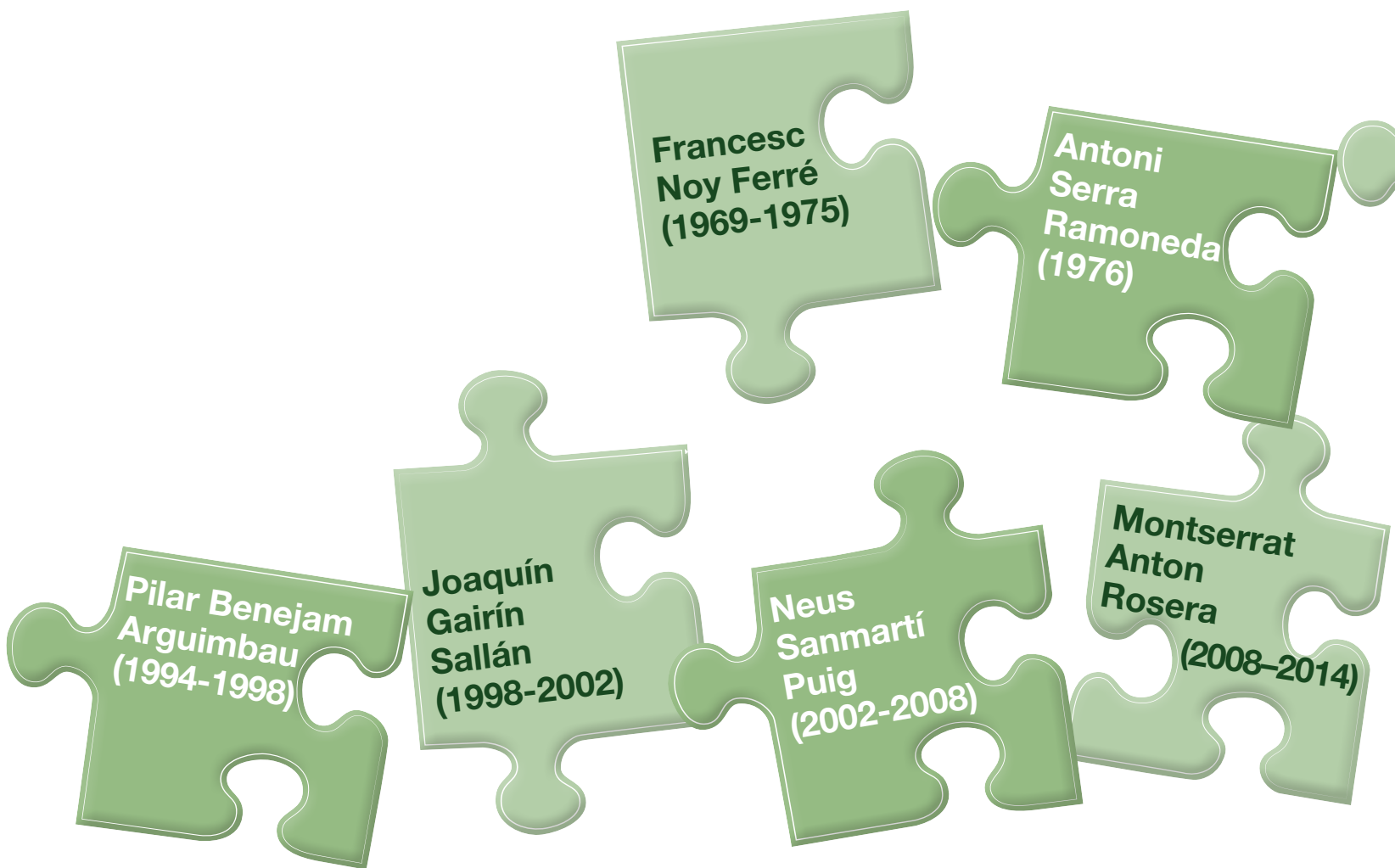
2 La transferència, l'assessorament i la difusió sobre processos d'innovació a la comunitat educativa: l'Institut promou i lidera projectes d'innovació educativa a la Universitat i al territori; dona suport i fa difusió de coneixement i de bones pràctiques.

3 L'orientació i l'assessorament a l'alumnat universitari i a l'alumnat en la transició secundària-universitat: a través de diferents programes, s'acompanya i s'orienta l'alumnat i el professorat en la transició entre etapes educatives no universitàries i la universitat; i es col·labora amb el Pla d'acció tutorial de la Universitat, orientant i assessorant estudiants amb necessitats específiques.

4 La coordinació i la col·laboració amb la UAB i altres institucions educatives: l'ICE participa activament en la reflexió, la discussió i l'aportació de criteris sobre temes d'interès de la comunitat educativa.

Al capítol 3 s'especifiquen les accions que permetran desenvolupar aquest pla estratègic.

**Josep
Grifoll
Guasch
(1978-1980)**

**Berta
Gutiérrez Reñón
(1980-1987)**

**Xavier
Fustero Vergés
(1987-1988)**

**Teresa Eulàlia
Calzada
Isern
(1988-1994)**

**Carme
Ruiz Bueno
(2014-2017)**

**Anna
Cros
Alavedra
(2017 i
continua)**

Àmbits de treball

Formació reglada

Sota la denominació genèrica de cursos reglats s'inclouen aquells que s'han d'emmotllar a un programa preestablert i que donen lloc a una titulació oficial, ja sigui emesa per la Universitat o per l'administració educativa. Entre els que ha organitzat l'ICE, els més coneguts, sens dubte, són el CAP i el curs Reciclatge de Català, però n'hi ha hagut d'altres, com ara:

1 el mestratge de Ciències de l'Educació i Didàctiques Específiques, fet en col·laboració amb la Universitat Nacional Autònoma de Nicaragua, i el mestratge d'Especialització en Educació, Immigració i Minories,

2 els postgraus de Tècnic en Educació, de Didàctica de l'Alemany com a Llengua Estrangera, d'Educació Física i d'Atenció Socieducativa a l'Alumnat d'Origen Immigrant i Minoritari, i

3 diversos cursos d'especialització i d'idoneïtat.

Un capítol a part el formen els cursos que podríem denominar quasi reglats, els quals, tot i no conduir a una titulació oficial, s'adiuen a una pla dissenyat per l'administració, que és qui en determina els continguts i les condicions. En aquesta categoria hi figurarien, a tall d'exemple, la formació d'interins, els cursets de reciclatge per a les diverses reformes i els programes de formació permanent institucional (FOPI). També s'hi podria incloure el Programa de Formació Pedagògica del Professorat Novell que es va oferir a la UAB en el marc del PSIDU i el FDES. Cal recordar que la majoria d'activitats organitzades per l'ICE són reconegudes per l'administració i formen part de la carrera docent del professorat.

Formació permanent i canvis pedagògics

La major part de l'oferta formativa organitzada per l'ICE es dissenya expressament per atendre unes mancances del sistema o unes demandes concretes. Al llarg dels anys, l'ICE ha fet servir diversos procediments per detectar aquestes necessitats, des dels seminaris permanents i els equips de formació de professorat formador fins als serveis municipals o els grups de mestres.

Tant els seminaris permanents, en el seu moment, com més tard els equips, han estat creacions de l'ICE de la UAB per facilitar la formació i l'autoformació dels seus membres, així com també per esdevenir una font d'iniciatives i propostes de formació i innovació educativa. Durant els anys setanta un dels més actius fou el Seminari Permanent de Ciències Naturals. Pel que fa a les modalitats, a més dels cursos, seminaris i tallers, cal remarcar la importància que van adquirir, en el marc dels anomenats *plans de zona*, els assessoraments a centres, així com també l'oferta de cursos semipresencials i no presencials dels darrers anys, que parteixen d'una visió interactiva i participativa de la tecnologia.

L'ICE ha impulsat també projectes d'acompanyament en centres (Innovar per Aprendre, Escoles que Aprenen); seminaris de reflexió sobre la pràctica educativa (Mirades de Mestre), la formació en xarxa (Xarxa d'Instituts Innovadors); ha impulsat programes educatius per a la petita infància (Programa Educatiu d'Infància i Família) i participa en projectes compartits, com ara el projecte Magnet (amb la Fundació Bofill), Eines pel Canvi (amb el Consorci Educació de Barcelona i la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB), Xarxes pel Canvi (amb el Consorci d'Educació de Barcelona, Rosa Sensat i Escola Nova 21), Xarxa d'Innovació d'Escoles de Primària, XIEP (Serveis Territorials del Vallès Occidental), i Cosmocaixa (Obra Social La Caixa). Els projectes abasten diferents àmbits i etapes educatives, són dinàmics i mostren el compromís de l'ICE de la UAB amb el territori.

Pel que fa a les iniciatives internacionals de formació en què ha intervingut l'ICE, cal esmentar-ne dues, tant pel finançament que van rebre com per la riquesa dels materials elaborats: Forciencias i Soman. El primer projecte, que va ser patrocinat pel Ministeri d'Educació i Ciència, s'adreçava al professorat de ciències d'ensenyament secundari d'Amèrica Llatina i constava d'una col·lecció de vídeos, produïts pel servei d'audiovisuals de l'ICE i emesos per satèl·lit, i d'un conjunt de materials escrits. El segon era un projecte europeu de disseny i desenvolupament d'un curs sobre regulació i autoregulació dels aprenentatges, amb els materials corresponents.

Innovació i experimentació a l'aula

Val a dir que la formació del professorat és una condició necessària, però no suficient, per a la renovació pedagògica. Cal introduir noves metodologies i nous continguts a les aules. Aquesta ha estat des de bon principi la tasca dels centres experimentals i dels grups de treball.

El primer centre vinculat oficialment a l'ICE fou l'Institut Joanot Martorell d'Esplugues de Llobregat, que va col·laborar en el disseny i l'experimentació del COU; paral·lelament, es duia a terme el seguiment a trenta escoles de primària dels cursos de 6è, 7è i 8è d'EGB, a mesura que s'anaven introduint. Poc després es va crear a Sabadell l'Escola Ribot i Serra, que ha estat lligada a l'ICE durant molts anys i ha desenvolupat, entre d'altres, una experiència de tallers prou remarcable.

Dos instituts d'ensenyament secundari: el Vallès, de Sabadell, i el Badalona VII, van mantenir una relació semblant amb l'ICE durant l'experimentació de l'ESO.

Una iniciativa més recent que, a diferència de les anteriors, no té caràcter oficial, ha consistit en la configuració de xarxes de centres al voltant d'un projecte comú. Actualment les més actives són la d'Instituts Innovadors i la d'Escoles que Aprenen.

Una altra línia prioritària de l'ICE ha estat la creació i difusió de materials didàctics, primer en paper, després en format audiovisual o multimèdia i, en una època més recent, com a recursos a Internet.

De finals dels setanta i principis dels vuitanta recordem els Itineraris de Ciències Naturals i de Ciències Socials, el Grup Zero de Matemàtiques, el projecte Faraday de Física i Química, Hacer Historia o les publicacions de filosofia.

Diverses circumstàncies, algunes de les quals tecnològiques, han dificultat l'edició d'aquesta mena de publicacions, que cada cop ha esdevingut més esporàdica i que normalment només ha estat possible en col·laboració amb altres institucions, com el projecte al voltant de l'energia, amb la Generalitat de Catalunya, o el llibre de cançons *Corrandescola*, amb el Departament d'Ensenyament. En aquest context cal remarcar la col·lecció *L'Estadística en el Vostre Món*, traduïda de l'anglès per iniciativa d'un grup de professors. Aquestes publicacions van ser trameses als centres educatius perquè les poguessin utilitzar.

La producció de vídeos didàctics per a l'ensenyament universitari va rebre una forta empenta arran de les convocatòries del PSIDU, i va assolir un nivell de qualitat homologable a allò que oferiria el mercat. La majoria d'aquests vídeos tractaven temes de biologia, medicina o veterinària, però se'n van fer també de temes de ciències socials i humanitats, com l'arqueologia i o la geografia. Alguns van obtenir premis en festivals de cinema científic.

El desenvolupament de la tecnologia multimèdia i d'Internet ha obert noves perspectives en què l'ICE també ha volgut participar. Com a exemples destacats, podem esmentar el projecte europeu Pedactice d'ús de l'ordinador a l'aula, i l'Espurna.

Tanmateix, la major part de les experiències d'aula que s'han dut a terme en el marc de l'ICE o amb el seu suport no han generat publicacions ni audiovisuals, sinó, en tot cas, informes sobre el desenvolupament i els resultats. Els grups de treball que els protagonitzen són molt diversos tant pel seu abast com per la seva projecció, però sovint han tingut un paper rellevant en la transformació de l'ensenyament. Des de l'educació infantil fins a la universitat centenars de projectes en donen fe.

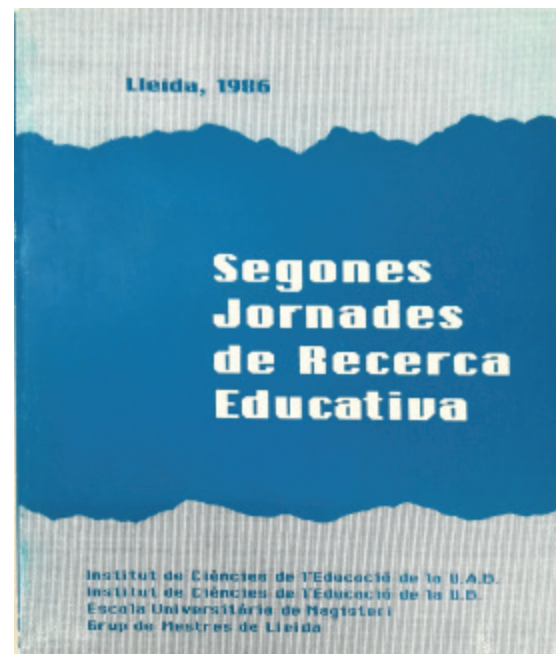
Estudis i recerques

En l'àmbit de la recerca es poden distingir diversos tipus d'estudis, que corresponen en part a fases diferents del desenvolupament de la institució. Un primer bloc el formen les recerques dels anomenats *planes nacionales de investigación para el desarrollo de la educación*, que abordaven qüestions relacionades amb la reforma de 1970 que havien de ser aprovades oficialment per l'anomenat CENIDE (Centro Nacional de Investigación y Desarrollo de la Educación). D'altra banda, es duïen a terme estudis relacionats amb l'estructura, el professorat i l'alumnat de la mateixa Universitat Autònoma i recerques per a altres institucions, com ara l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona.

A tall orientatiu, heus aquí alguns dels temes tractats en aquests treballs: bilingüisme, costos de l'ensenyament, planificació escolar a l'Àrea Metropolitana de Barcelona, noves professions, experiències al COU (curs d'orientació universitària), organització dels espais escolars, ensenyament programat, observació mitjançant un circuit tancat de televisió, o seguiment de promocions de titulats de la UAB. Per a cada tema es creava un equip ad hoc format per un grup d'investigadors joves sota la direcció d'un de sènior. En alguns casos, com en l'estudi sobre assistència psicològica a les escoles de Barcelona, se cercava la col·laboració d'una institució externa.

Paral·lelament, es van anar constituint grups més estables que duïen a terme recerca en un àmbit especialitzat. La relació entre l'ICE com a institució i aquests grups no estava exempta de dificultats, però val a dir que, en general, el benefici era mutu: l'ICE els donava suport i els aixoplugava i els grups esdevingueren una part molt substancial de l'activitat investigadora de l'ICE.

Les principals línies de recerca endegades en aquest marc van ser el treball social, la relació entre educació i treball, la coeducació, la multiculturalitat, la planificació i la gestió educativa, l'estructura i funcions del sistema formatiu, la innovació educativa, l'escola infantil, la formació del professorat, i la didàctica de les llengües romàniques. Al costat de la tasca dels grups s'han continuat fent recerques puntuals sobre temes concrets o experiències del mateix ICE. Cal remarcar que durant els anys vuitanta l'ICE va engegar per iniciativa pròpia un programa de foment de la recerca educativa a la UAB, que va donar suport a projectes de l'Escola de Formació del Professorat i de diversos departaments.

Trobades, jornades, fòrums, col·loquis, simposis i congressos. Escoles d'estiu, cicles i setmanes

Aquest apartat inclou un gran nombre de reunions de professorat i d'altres professionals que tenen com a objectiu comú l'intercanvi de coneixements i experiències sense que calguin lligams entre els assistents. N'hi ha que tenen un abast internacional, d'altres són estatals, d'altres nacionals i d'altres de caràcter comarcal o local.

Algunes cobreixen tot un nivell educatiu, com les Jornades d'Educació Infantil, les Jornades «L'Autònoma i la innovació docent», el Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació (CIDUI) i el Congreso Internacional «Educar para la diversidad en el siglo XXI».

N'hi ha que aprofundeixen en temes transversals, com ara la gestió educativa, l'avaluació, el treball globalitzat; d'altres tracten temes psicopedagògics o socioeducatius de caràcter general; o bé es refereixen a l'actualització de continguts, o a la reflexió sobre l'ensenyament i l'aprenentatge d'un àmbit del coneixement.

A tall de curiositat, esmentarem alguns dels temes més singulars que s'han abordat a les reunions que s'han organitzat o en què s'ha col·laborat, sense cap afany d'exhaustivitat (normalment, se n'organitzen més de vint cada any):

1 Llengües: Primeres Jornades de Planificació Lingüística a l'Estat Espanyol (1976); IV Trobada Francocatalana de Formadors en Llengües Estrangeres (1993-1994); Jornades de Francès, Anglès, Alemany, Italià i Llengües Clàssiques; lectura i escriptura; Jornades Llegim en Parella; comunicació; immersió.

2 Temes socials: atur, municipis i educació; salut a l'escola; inserció professional; dona i educació; coeducació; Jornada «El nen àrab a l'escola» (Sabadell, 1989-1990), tractament de la diversitat social.

3 Formació professional: metall, química i administrativa; formació i orientació laboral; Escola d'Estiu d'FP Agrària; formació en centres de treball.

4 Ciències: ciències naturals, matemàtiques, astronomia, tecnologia, actualització científica.

5 Humanitats i ciències socials: filosofia, història, art, economia, educació musical, educació física.

6 Psicopedagògics: tutoria, psicologia operativa, psicologia evolutiva, pedagogia sistèmica.

7 Interdisciplinaris: Trobada d'Escoles de Mestres dels Països Catalans (Girona, 1990-1991); Trobada Blanca d'Ensenyants (Tuixent, 1991-1992), recerca educativa (Lleida), educació infantil, intercanvi d'experiències pedagògiques, recursos pedagògics; tutoria; atenció a la diversitat; mètode verbotonal; ètica i valors; aprenentatge basat en problemes; experiències innovadores a secundària; converses pedagògiques a Cosmocaixa; trobades a l'Escola El Martinet.

8 Tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC): webquesta; Espurna; dispositius mòbils; Smart Citizens.

9 Globalització dels aprenentatges: Simposi d'Aprenentatge Globalitzat i per Projectes (UAB, 2018).

Imatge promocional del Simposi sobre aprenentatge globalitzat feta a partir de l'obra feta als carrers de Miami per Martin Watson titulada Behind The Curtain

Activitats adreçades a l'alumnat i a altres col·lectius

Sense sortir del món de l'educació, l'ICE ha hagut de desenvolupar tasques que es podria considerar que quedaven fora de les seves responsabilitats directes. Val a dir que, en general, ho ha fet per iniciativa de la mateixa Autònoma o d'alguna de les seves instàncies. El capítol més important el formen les activitats adreçades a l'alumnat universitari o no universitari, però no són les úniques.

L'encàrrec més antic i el que va durar més temps van ser els exàmens d'ingrés a la universitat per a més grans de 25 anys, i també, durant uns quants anys, l'organització de cursos per preparar-los. Finalment, la tasca va ser assumida per la Coordinació de les PAU de la Universitat. D'altra banda, l'alumnat universitari constituïa el públic majoritari de la Universitat d'Estiu, que hi podia obtenir crèdits de lliure elecció.

El Programa Argó i el Campus Ítaca es van crear per atendre els estudiants d'ensenyament secundari i acostar-los a la universitat. Ambdós programes van ser un èxit i continuen sent-ho, tot i que la gestió del Campus Ítaca ha passat a una altra instància de la Universitat. La Universitat dels Nens i de les Nenes (UdN2.cat) va néixer d'una proposta de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) per apropar la universitat, la ciència i la cultura a l'alumnat de cinquè de primària, així com als mestres i les famílies, però no ha tingut continuïtat.

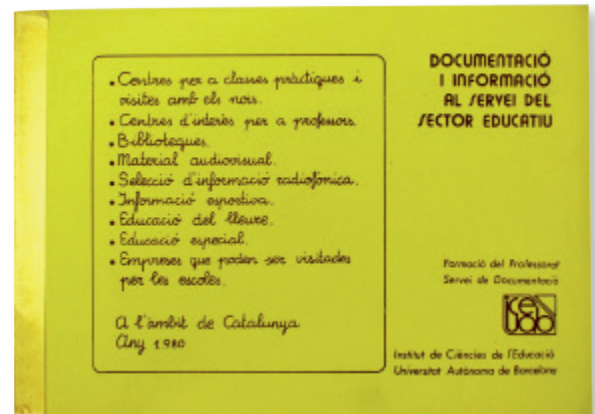
Una altra iniciativa adreçada a l'alumnat de primària fou el programa de Salut Integral (SI), fruit de la col·laboració amb la Fundació SHE (Science, Health and Education), per tal de promoure hàbits saludables entre els infants i les seves famílies que reduïssin els riscos de patir malalties cardiovasculars. El projecte va consistir en l'elaboració i experimentació de materials i de guies didàctiques sobre alimentació, activitat física, coneixement del cos i del cor, gestió emocional i responsabilitat social.

L'ICE també ha organitzat els Cursos per a la Gent Gran de Sant Pau des que es van crear, i s'ha responsabilitzat durant un temps del programa Universitat a l'Abast, que coordina l'oferta de l'Autònoma en aquest àmbit. D'una manera esporàdica l'ICE ha programat cursos del Fons Social Europeu per a titulats universitaris, així com formació per al personal d'administració i serveis i per a altres grups de professionals, des d'assistents socials fins a manipuladors d'aliments.

ACUP ASSOCIACIÓ CATALANA
D'UNIVERSITATS PÚBLIQUES

Recursos i serveis

Com a suport de la seves tasques de formació, d'innovació i de recerca, l'ICE va crear els seus propis serveis de documentació, de publicacions i d'audiovisuals a fi i efecte de facilitar la difusió dels seus treballs i de posar a disposició del professorat i dels centres recursos que els poguessin ser útils en la feina. Dels serveis de publicacions i d'audiovisuals se'n parlarà més endavant, encara que val la pena recordar aquí una de les publicacions més populars de l'ICE en el seu moment, els anomenats *Fulls Grocs*, amb dades sobre recursos educatius de tota mena, que fornien una eina de treball molt útil als docents.

Les funcions del servei de documentació van anar variant en el temps. Fins als anys vuitanta, l'ICE comptava amb una biblioteca i una hemeroteca de temes educatius, oberta als estudiants i al personal docent i investigador. A partir de les revistes que es rebien, que van arribar a ser més de 350, es va organitzar un servei de tramesa d'índexs i de fotocòpies a les persones i les institucions que hi estaven subscrietes. Els llibres i les revistes es troben dipositats, respectivament, a la Biblioteca i l'Hemeroteca d'Humanitats.

Programes
més rellevants

Programes més rellevants

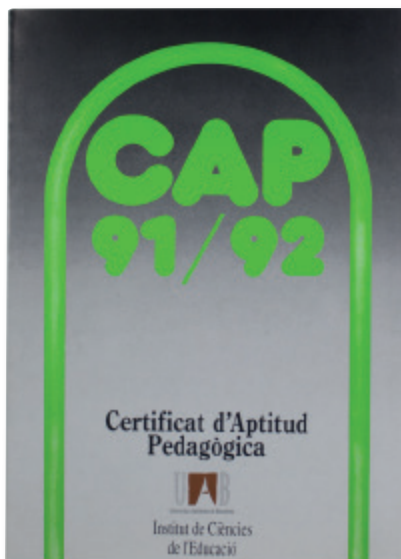
En aquest apartat es destaquen alguns dels programes que han identificat l'ICE al llarg d'aquests 50 anys, organitzats d'acord amb l'origen: les administracions educatives, la Universitat Autònoma de Barcelona, el mateix ICE o acords amb altres entitats.

Encàrrecs de les administracions educatives

El CAP (certificat d'aptitud pedagògica)

L'anomenat *Llibre blanc* (*La educación en España. Bases para una política educativa*, Madrid, 1969), en parlar de la formació del professorat d'ensenyament secundari, deia que: «está excesivamente polarizada en los conocimientos científicos y especializados, con el descuido de otros aspectos fundamentales: capacidad de comunicación; conocimiento de los alumnos, de los grupos y de las técnicas docentes más adecuadas» i, a continuació, assenyalava els aspectes negatius que se'n derivaven.

Malauradament, el curs que es va dissenyar, un cop aprovada la Llei general d'educació de l'any 1970, no cobria els mínims necessaris per afrontar realment el problema, malgrat els esforços del professorat que hi intervenia i dels intents de l'ICE de treure'n el màxim partit possible. Els defectes del curs eren, tanmateix, estructurals, tant pel seu estatus de curs de postgrau *avant la lettre* com per la manca de finançament i de professorat propi. Un dels aspectes més positius fou la incorporació de professorat d'ensenyament secundari, no solament com a tutors de pràctiques, sinó també com a professorat de didàctica.

Per tal de contribuir a la millora de la formació inicial del professorat d'ensenyament secundari, l'ICE de la UAB va endegar durant els anys de vigència del CAP tres menes d'iniciatives:

- 1 tractar de dignificar-lo perquè allò que s'hi feia fos útil, incidint especialment en les didàctiques i les pràctiques,
- 2 redactar o participar en la redacció de projectes de reforma, i
- 3 donar suport als plans experimentals que es plantejaven des de l'administració o la Universitat. Des de mitjans dels anys noranta, els cursos del CAP de la UAB s'organitzaven en col·laboració amb la Facultat de Ciències de l'Educació. Finalment, el curs va ser substituït pel màster de Formació del Professorat.

De classes teòriques, se'n van fer a Barcelona, Bellaterra, Girona i Lleida, mentre que les pràctiques tenien lloc a més de cinquanta instituts cada any. En conjunt, van passar pel curs de la UAB més de 20.000 alumnes. Com a curiositat, esmentarem el CAP de Formació Professional Agrària, que es va oferir durant alguns anys i que es duia a terme de manera intensiva a les escoles mateix.

Reciclatge de Català. Normalització lingüística

Una constant que s'ha repetit durant aquests 50 anys amb més o menys intensitat és que, quan l'administració educativa proposa una innovació generalitzada d'ampli abast social que afectarà tots els centres educatius, cal preveure tant la planificació docent com el suport econòmic necessari per dur-la a terme. Potser l'exemple més clar d'això ha estat el de la immersió lingüística per assegurar el domini de les dues llengües oficials a Catalunya.

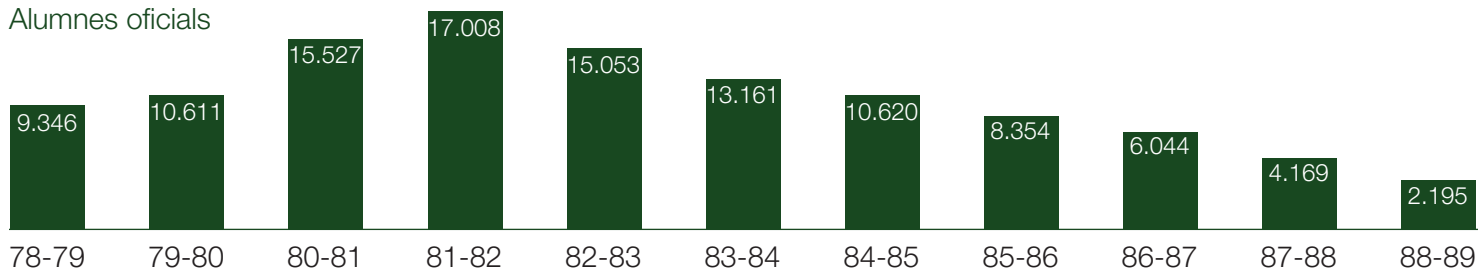
Els primers cursos de català que s'oferien als mestres i al conjunt de la ciutadania els van organitzar entitats com ara l'Associació de Mestres Rosa Sensat, Òmnium Cultural o la Diputació de Barcelona, entre d'altres. A partir de la seva creació l'any 1969, els ICE, començant pel de la UAB, van assumir també i de manera oficial aquesta tasca. L'any 1973 es van incorporar la Didàctica i el Coneixement de Catalunya en els cursos adreçats a mestres, a iniciativa d'algunes personalitats del món cultural i educatiu.

L'any 1975 marca una fita històrica en l'educació del nostre país perquè s'autoritza a introduir la llengua catalana a les escoles. Aquest esdeveniment va afavorir que s'iniciés el llarg procés de normalització lingüística i que a partir de 1976 s'organitzessin els primers cursos oficials de reciclatge de català per a tot el professorat. Aquestes cursos van tenir la versió definitiva amb els acords de la comissió mixta entre el Ministeri d'Educació i la Generalitat de Catalunya. El curs conegut com Reciclatge de Català tenia dos nivells: un que capacitava per poder fer classes en català i un altre que capacitava per ser mestre de català. Els cursos es van oferir des de l'any 1978 i fins al 1989 i es podien cursar en règim presencial en els ICE o com a alumne lliure.

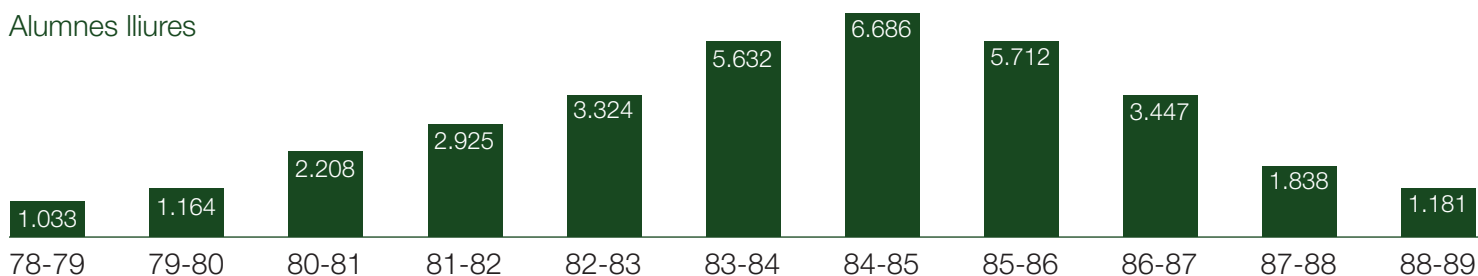
Aquest programa va ser substituït progressivament pel Pla de normalització lingüística del professorat d'ensenyament primari i secundari, establert per l'ordre de 9 de juliol de 1985 (DOGC número 583, de 2 de setembre).

Com a novetats, els cursos del Pla de normalització s'adreçaven també de manera específica al professorat de secundària i donaven molta importància al suport oral per a la funció docent i a les activitats entorn de les estratègies d'acollida i tractament de la llengua amb alumnat d'origen immigrant.

Alumnes oficials

Alumnes lliures

Plans institucionals de formació permanent

L'àmbit de la formació del professorat ha estat sempre un dels eixos vertebradors de la tasca de l'ICE, vinculat a les necessitats de donar resposta als reptes educatius que s'han presentat durant aquests 50 anys, en col·laboració amb les institucions de referència, i cercant l'arrelament al territori.

Cal remarcar que hi ha programes que en el seu moment van fer de pont entre la formació inicial i la formació permanent. Un exemple van ser els programes de formació permanent institucional, FOPI, que entre els anys 1983 i 1986 van representar una aposta per combinar les pràctiques de la formació inicial dels estudiants amb la formació permanent del professorat en exercici. Aquest plantejament es va fer des de la UAB a les comarques del Berguedà i Maresme, i als municipis de l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Badia del Vallès, Barberà del Vallès i Santa Coloma de Gramenet. Aquests programes comptaven amb el vistiplau de les direccions dels centres educatius, la inspecció i els ajuntaments, amb la col·laboració dels Moviments de Renovació Pedagògica i els centres de recursos pedagògics, i amb el finançament del Departament d'Ensenyament.

Formació professional. Cicles formatius

L'interès per la formació professional ens ve de lluny, fonamentalment per dos motius: la concepció del sistema educatiu com un tot, que rau en l'essència mateixa dels ICE; i la línia de recerca endegada sobre transició entre educació i vida laboral. Mostres d'aquest interès han estat el nombre de projectes europeus d'aquest àmbit en què l'ICE s'ha implicat, l'organització i/o participació en congressos i jornades i el tractament de la tecnologia a l'ensenyament primari i al batxillerat.

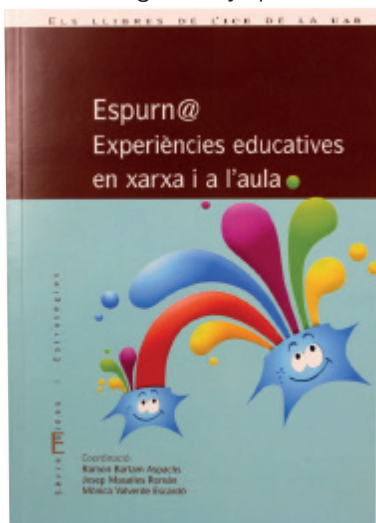
Atesa la dispersió territorial de les especialitats dels cicles formatius, sempre ha estat difícil incorporar la formació professional als plans de formació de zona o a altres iniciatives descentralitzades. Dos factors més incideixen en aquest tractament diferenciat: l'estructura de l'administració educativa, en què habitualment hi ha una direcció general específica per als ensenyaments professionals, i l'existència de fons europeus que canalitza el Govern central i condicionen l'oferta i els calendaris.

El Departament d'Ensenyament va assignar ja fa uns quants anys una distribució de responsabilitats formatives de cada ICE per famílies professionals. En el nostre cas tenim competències formatives en les d'administració, comerç i química. Tradicionalment també treballem temes de relació entre empresa i treball i activitats adreçades al professorat de formació i orientació laboral (FOL). A més dels equips, els cursos i les jornades, cal esmentar les estades de professorat a les empreses, que també han estat gestionant els ICE.

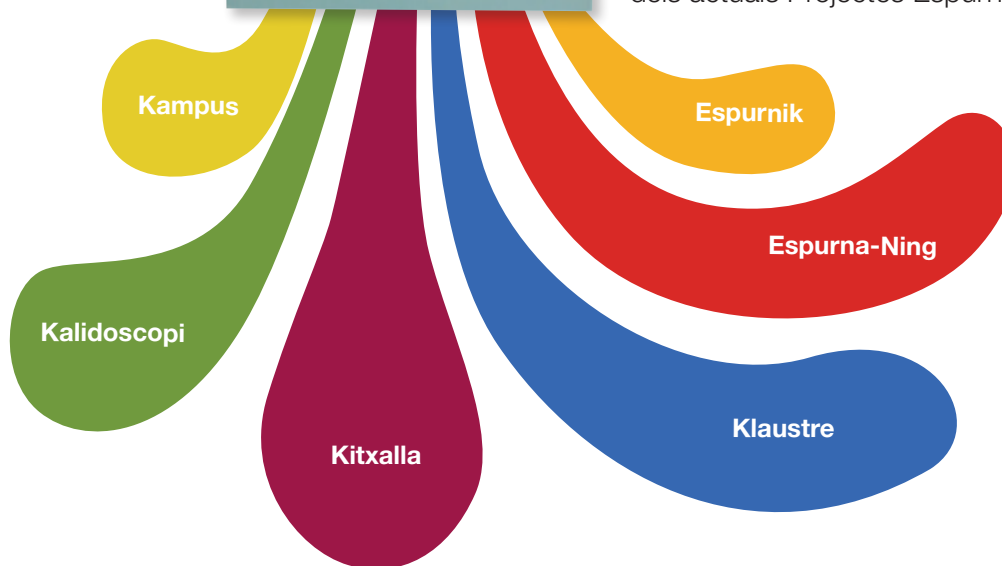
Espurna

Una de les tasques més ambicioses que el Departament d'Educació va encomanar a l'ICE a través de la Direcció General d'Innovació Educativa durant la primera dècada del segle XXI fou, sens dubte, el projecte Espurna, que inicialment havia estat creat com una plataforma per oferir a les anomenades aules d'acollida recursos educatius que fomentessin el treball en xarxa. Ateses les característiques de l'experiència i la seva originalitat, la Direcció General d'Innovació Educativa va proposar a l'ICE de la UAB que se'n fes càrrec des del segon any, probablement perquè valorava tant la flexibilitat com l'expertesa dels equips ICE en l'ús cooperatiu i participatiu de les tecnologies de la informació i la comunicació. Val a dir que en tot moment els equips d'Espurna van comptar amb la col·laboració dels responsables del programa LIC (Llengua i Cohesió) de la Conselleria.

Al llarg dels anys el projecte ha passat per diverses fases, ha generat moltes reflexions, s'hi han endegat moltes idees i molts materials i s'hi ha teixit un gran nombre de col·laboracions entre professorat i centres. De l'aula d'acollida es va fer el salt a l'aula ordinària, de l'educació primària a la secundària, de l'aplicació tradicional de les TIC a l'experimentació de noves eines i noves estratègies, com ara, la realitat virtual, i de l'oferta de materials a la formació de professorat capaç de desenvolupar-ne de nous. Les jornades formen un punt de trobada i d'intercanvi periòdic entre els actors que hi participaven, incloent-hi l'alumnat.

Els coordinadors d'Espurna van saber fonamentar el projecte amb bases teòriques i metodològiques sòlides, que tenien en compte tant els requeriments del sistema educatiu (per exemple, les competències bàsiques) com els desenvolupaments pedagògics en l'entorn internacional. Espurna comptava (i segueix comptant, en part) amb diversos portals i espais especialitzats (Kampus, Kalidoscopi, Kitxalla, Klaustre, Espurna-Ning i Espurnik), que podien atendre milers d'entrades cada setmana gràcies al suport tècnic amb què es comptava. Això va ser la base dels actuals Projectes Espurna.

Formació d'interins

El Decret 172/2005, de 23 d'agost, que regula la borsa d'interins, preveia que durant el curs 2005-2006 el professorat interí que tingués per primera vegada un contracte d'un curs escolar de durada en un mateix centre públic «seguiran un curs d'iniciació a la tasca docent en centres públics».

Aquesta formació pretenia ajudar el professorat interí a fer millor la seva feina com a ensenyants: planificar i programar millor les classes i l'avaluació, gestionar amb eficàcia el grup classe i atendre la diversitat d'alumnes, donar a conèixer recursos i materials TIC, ajudar a portar a terme les tasques de tutoria, fer veure la importància del treball en equip i donar recursos emocionals per afrontar la dinàmica de la vida professional docent.

Per això, el Departament d'Educació, conjuntament amb els instituts de ciències de l'educació de les universitats catalanes, va preparar un programa de formació específic que es va iniciar amb una primera edició el mes de març de 2006 i que es va tornar a programar el curs següent. En el marc d'aquest programa l'ICE de la UAB va organitzar un total de 41 grups aquest primer any.

Aprofitant la possibilitat d'accedir a un conjunt tan gran de docents novells, es va creure important fer una recerca sobre alguns aspectes del professorat que s'incorporava per primera vegada a la docència al sector públic. En aquest sentit, els equips de formació del professorat de l'ICE de la UAB van dissenyar un qüestionari per conèixer els aspectes personals, acadèmics i professionals d'aquest professorat. Els aspectes més rellevants es van recollir en el document *Estudi del professorat interí de primer any* (juliol de 2006).

Seguint les directrius de la Direcció General d'Innovació, els instituts de ciències de l'educació de les universitats catalanes van programar, per al curs següent, la segona edició del Programa de Formació de Professorat Interí «Comencem bé».

La UAB va acollir un total de 950 professors interins (750 d'educació infantil i primària i 200 de secundària), distribuïts en 71 grups. La formació dissenyada va intentar adaptar-se al màxim a la realitat i les necessitats dels docents i donar respostes aplicables al treball diari, la qual cosa no sempre va ser fàcil perquè hi confluïen mestres de totes les especialitats i professorat d'ESO, de batxillerat, de cicles formatius, d'EOI i d'adults.

Paral·lelament, es va preparar el Programa de Formació per a Tutors i Tutores d'Interins, al qual es van acollir voluntàriament 230 docents.

Escoles novelles (o de nova creació)

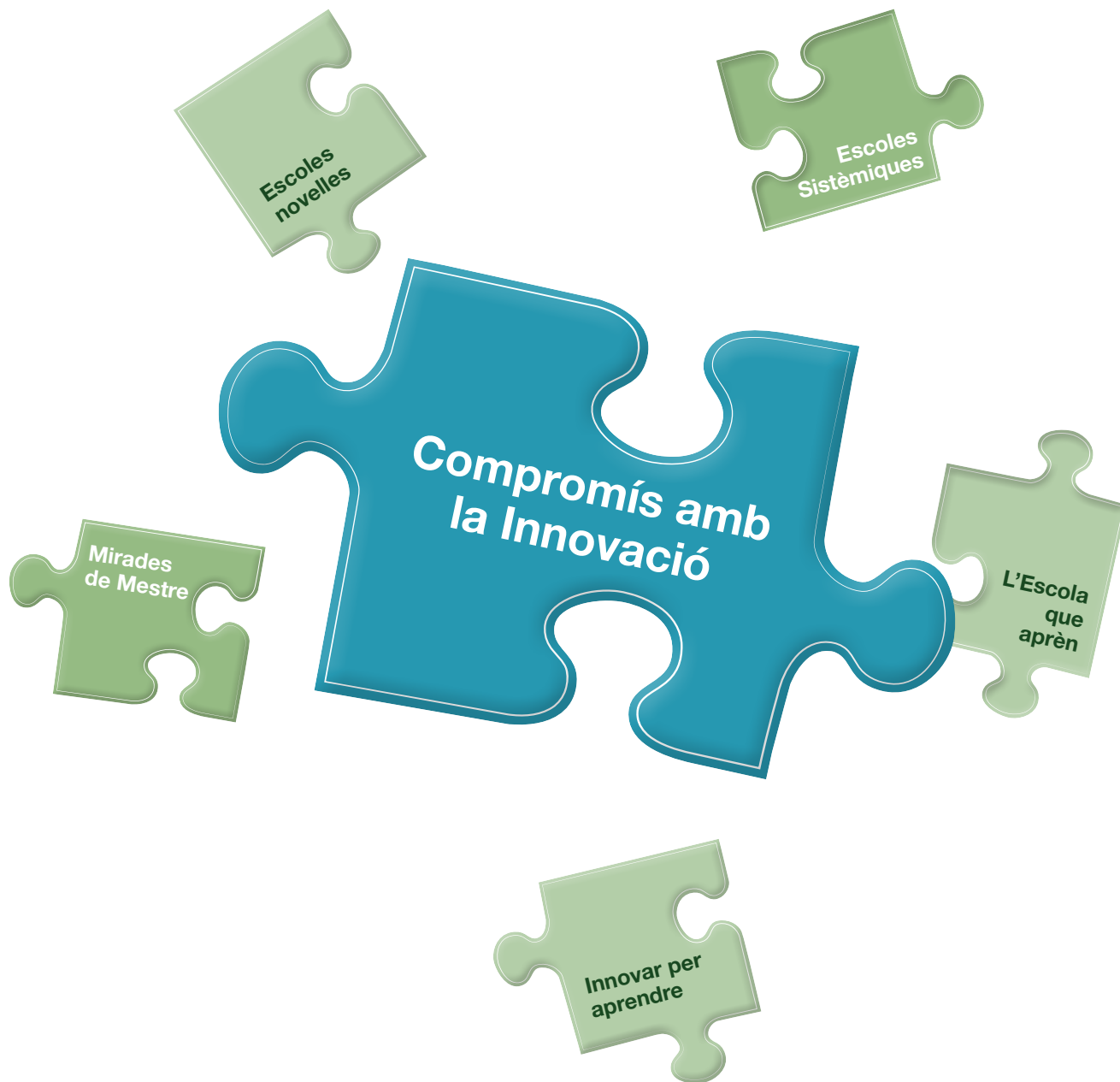
El curs 2005-2006 van començar a funcionar, per iniciativa del Departament d'Educació, una cinquantena d'escoles que tenien projectes educatius innovadors amb equips docents formats per professionals experts en el món de l'educació i mestres novells.

L'ICE de la UAB va engegar un programa per donar suport a la consolidació dels projectes innovadors iniciats en aquests centres, coneguts primer com *escoles de nova creació* i, més tard, com *escoles novelles*, i va reiterar així el compromís amb les persones i el coneixement.

Aquests centres van trobar en l'ICE de la UAB un marc per debatre sobre formes organitzatives diverses, per compartir projectes educatius de diferent tipus, i cercar estratègies de gestió d'aula i d'acolliment de les famílies creant contextos d'aprenentatge significatius per als infants. Posteriorment, es van afegir al projecte altres professionals de centres amb inquietuds semblants, de manera que es va començar una nova iniciativa: L'Escola que Aprèn.

En aquest camí va ser molt important el treball conjunt amb els Moviments de Renovació Pedagògica dels territoris, ja que es començava aquest camí intentant sempre trobar l'equilibri entre les possibilitats reals d'acció i la qualitat pedagògica que s'havia de garantir. L'experiència es va estendre a centres de Girona, Lleida i Tarragona.

Tot aquest procés va portar a la creació de diverses xarxes que en l'actualitat troben en la reflexió i el debat els pilars més sòlids per a la innovació pedagògica. Innovar per Aprendre i Mirades de Mestre en són dos exemples.

A white puzzle piece is positioned on the right side of a solid green background. The puzzle piece has a tab on its left side and a notch on its top side. Inside the white area of the puzzle piece, the text "Programes institucionals de la UAB" is written in a dark green, sans-serif font, arranged in three lines.

Programes
institucionals
de la UAB

Programes institucionals de la UAB

Delegacions

Amb la reforma educativa de 1970, les antigues escoles de magisteri van esdevenir escoles universitàries de formació del professorat, i cadascuna va ser adscrita a una universitat. En el cas de Catalunya, les escoles de Barcelona i Tarragona van ser incorporades a la Universitat de Barcelona, mentre que les de Girona i Lleida ho foren a l'Autònoma. Poc temps després la UAB va engegar el Col·legi Universitari de Girona. Aprofitant les infraestructures esmentades, l'ICE va començar a organitzar-hi activitats de formació, gràcies a la iniciativa de persones com Josep Pallach, en el cas de Girona, i Maria Rúbies, en el de Lleida.

Aviat s'hi van establir les delegacions corresponents, que actuaven amb plena autonomia però amb el mateix tarannà (suport a la innovació i a la recerca educativa, seminaris i grups de treball, cursos, col·laboració amb els moviments de mestres i amb les escoles d'estiu, jornades i trobades, CAP, Reciclatge de Català, elaboració de materials didàctics, formació de formadors). La creació de les universitats de Girona i de Lleida va comportar que les delegacions s'hi integressin com a nucli dels ICE que hi foren establerts.

Responsables delegació ICE-UAB

Programa de Suport a la Innovació de la Docència Universitària (PSIDU)

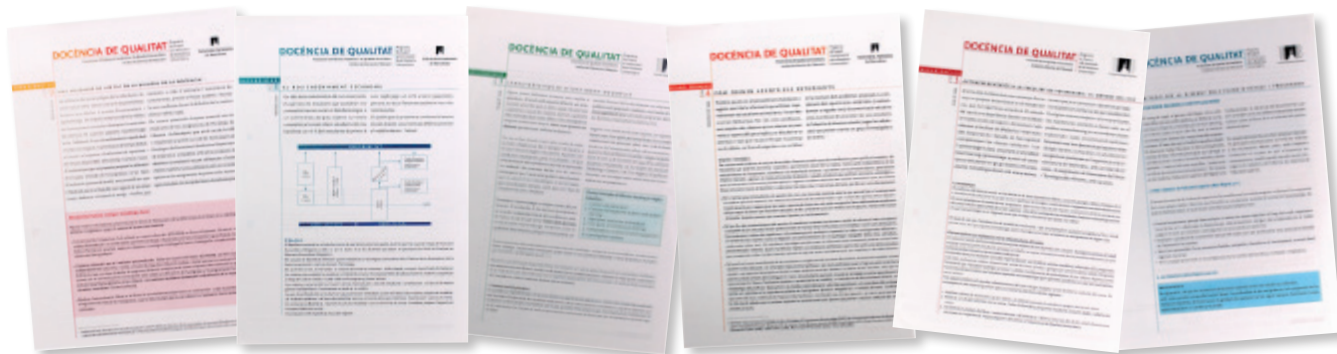
Fins als anys vuitanta, les directrius del Ministeri d'Educació respecte al professorat universitari limitaven l'acció dels ICE a aspectes organitzatius i a un suport més aviat minso en l'organització de seminaris d'actualització científica i, de vegades, didàctica, per part dels departaments. La Llei d'autonomia universitària de l'any 1985 i les transferències a la Generalitat van crear un nou marc per al desenvolupament de la docència a l'Autònoma.

Tot i que des de mitjans dels anys vuitanta l'ICE havia endegat diverses iniciatives per promoure la innovació docent a la UAB mitjançant convocatòries a centres i departaments, no fou fins a l'any 1990 que el Rectorat va acordar la creació del PSIDU, en paral·lel a altres iniciatives (enquestes a l'alumnat, informe de la Comissió Pere Lluís Font, acord del Claustre General de 28 de maig de 1993, etc.).

Les línies de treball endegades en aquell període foren:

- El Seminari Permanent de Docència Universitària, en què un grup de professors de diverses àrees analitzaven diversos aspectes de la tasca docent i redactaven recomanacions adreçades al Rectorat i a la comunitat universitària.
- Un programa de tallers i cursos adreçats al conjunt del professorat sobre temes educatius o instrumentals.
- Un curs de formació pedagògica per al professorat novell.
- Les convocatòries anuals de suport a la innovació docent, de producció de vídeos didàctics i desenvolupament de programes informàtics i multimèdia.
- Els grups de treball específics en centres o departaments.
- Les Jornades «L'Autònoma i la innovació docent».
- El Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació, en col·laboració amb els ICE de les altres universitats (UB i UPC).
- Un Centre de Documentació amb revistes i llibres especialitzats.
- Dues publicacions periòdiques: el butlletí *Docència a l'Autònoma* i les fitxes *Docència de Qualitat*.

La creació de la Unitat d'Innovació Docent en Educació Superior (IDES), que va funcionar des del curs 2003-2004 fins a l'any 2012, va excloure l'ICE de l'àmbit de la docència universitària. Des del curs 2017-2018, l'ICE i l'Oficina de Qualitat Docent promouen la Unitat de Formació i Innovació, que s'encarrega de la formació del professorat universitari i de la promoció de projectes d'innovació docent.

Activitats d'Estiu. Universitat d'Estiu de l'Autònoma

Des del 1997 l'ICE es va responsabilitzar de l'anomenada Universitat d'Estiu de l'Autònoma (UEA), que oferia cursos adreçats al públic en general, però especialment a l'alumnat universitari i no universitari i al professorat d'ensenyament infantil, primari i secundari. La major part dels cursos els organitzava el mateix ICE, encara que també hi intervenien altres instàncies de la UAB com ara el Servei d'Activitat Física i el Servei de Llengües i, fins i tot, durant un parell d'anys, l'Associació Sabadell Universitat. Paulatinament, es van introduir altres formats, presencials i virtuals.

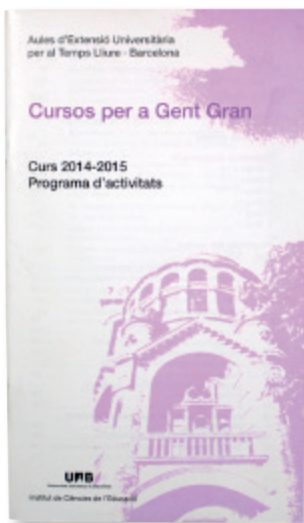
A més de l'alumnat de la UAB, que podia fer servir els cursos per obtenir crèdits de lliure elecció, des del primer moment es van obrir a altres col·lectius, tant d'estudiants com de professionals, i, en un segon moment, a la gent gran. La majoria es programaven el mes de juliol a la Casa Convalescència de l'Hospital de Sant Pau a Barcelona i al campus de Bellaterra, tot i que se'n van organitzar alguns la darrera setmana de juny i, fins i tot, al setembre, i a altres indrets, com ara Sabadell i Terrassa. El total d'inscrits va oscil·lar entre els 156 del primer any i els 1164 del 2011. Les enquestes que es feien mostren en general un grau de satisfacció alt o molt alt.

D'ençà de la creació de la Summer School de la UAB, els cursos de l'ICE s'anomenen Activitats d'Estiu i estan agrupats en dues ofertes clarament diferenciades: uns s'adrecen al professorat d'educació infantil, primària i secundària i tenen com a objectius l'actualització de coneixements i el desenvolupament professional, i els altres es dissenyen per facilitar el coneixement del món universitari a l'alumnat de 3r i 4t d'ESO, de batxillerat i de cicles formatius, i per millorar-ne l'orientació acadèmica.

En total es programen uns seixanta cursos, alguns dels quals són virtuals. El 2018 s'hi van matricular un total de 1344 persones (852 docents i 492 estudiants de secundària i de batxillerat).

Cursos per a la Gent Gran. Universitat a l'Abast

L'any 1996, per iniciativa de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona es van iniciar unes activitats adreçades a la gent gran que volia seguir formant-se amb l'objectiu de posar a disposició d'aquestes persones un espai de trobada, comunicació, reflexió i debat, sobre aspectes diversos de la història, l'economia, la política, l'art, la música i la ciència. Per tal de donar una entitat institucional al col·lectiu d'alumnes i facilitar-los les relacions amb altres associacions similars, es va crear l'Associació Aules d'Extensió Universitària per al Temps Lliure, amb la qual des de llavors se signa un conveni per fer els cursos de cada any. El professorat que imparteix els cursos prové majoritàriament de la UAB, però també hi participen especialistes en diferents àrees de coneixement d'altres institucions acadèmiques i socials. Les activitats formatives a l'aula tenen com a seu la Casa Convalescència de l'Hospital de Sant Pau, a Barcelona, i es desenvolupen de manera regular entre els mesos d'octubre i maig, tot i que en paral·lel a aquestes classes també es fan visites a exposicions, museus i institucions, així com una sortida anual de tres dies i algun viatge d'estudis.

La demanda de formació dels alumnes ha augmentat progressivament i sense interrupció, de manera que d'un sol grup de 25 alumnes l'any 1996, s'ha passat a 11 grups el curs 2019, amb un total de 920 alumnes matriculats. Entre els anys 2013 i 2016 l'ICE també es va fer càrrec del programa Universitat a l'Abast de la UAB responsabilitzant-se de la inscripció en cursos regulars de l'Autònoma d'alumnes majors de 55 anys, sense efectes acadèmics, i de la tutela de 15 Aules d'Extensió Universitària per a la Gran, distribuïdes pel territori: Barberà del Vallès, Caldes de Montbui, Castellbisbal, Castellar del Vallès, Cerdanyola del Vallès, Ripollet, Sabadell, Sant Cugat, Sant Quirze del Vallès, Vallès Oriental i les quatre de Barcelona (Baix Guinardó, Horta, Montbau i Torre Llobeta).

Campus Ítaca (2004-2014)

El Campus Ítaca és un programa socioeducatiu promogut i organitzat per la UAB, dirigit a estudiants de tercer curs d'educació secundària obligatòria que tenen potencial acadèmic però que, per diversos factors (familiars, socials, de crisi personal), no se senten atrets per l'opció de continuar estudiant. La finalitat del programa és animar-los a continuar estudiant després d'acabar l'etapa d'ensenyament secundari obligatori.

Aquest projecte va néixer per iniciativa del rector Lluís Ferrer a partir de l'adaptació d'una experiència desenvolupada a la Universitat de Strathclyde de Glasgow. Des de la segona edició Ítaca va comptar amb el patrocini de Banco Santander, dels ajuntaments on s'ubicaven els instituts, del Consell Social de la UAB, de diferents consells comarcals, de la Diputació de Barcelona i d'altres institucions.

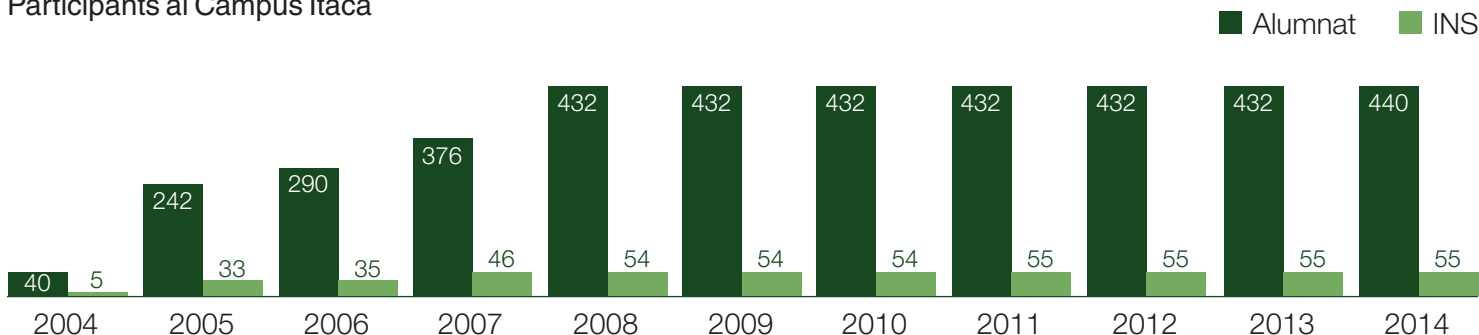
El Campus s'entén com un espai de convivència entre joves d'entorns socials diversos que ofereix la possibilitat de fer una estada diürna de dues setmanes a la UAB, durant la qual participen en activitats acadèmiques (algunes amb un marcat component lúdic) de diferents tipus: tallers sobre diversos continguts acadèmics, debats, activitats lúdiques i projectes col·laboratius. En l'organització hi col·laboren 44 entitats de l'Autònoma entre departaments, instituts i serveis.

Entre el 2004 i el 2014 el programa es va desenvolupar a través de l'ICE i la Facultat de Ciències de l'Educació. A partir del curs 2014-2015 va passar a dependre de la Fundació Autònoma Solidària. Fins a l'any 2014, durant els mesos de juny i juliol es van organitzar tres torns de dues setmanes cadascun, amb la participació de 144 alumnes per torn agrupats en grups de 12. Els estudiants procedien de 55 centres de secundària de titularitat pública de l'Alt Penedès, el Bages, el Baix Llobregat, el Berguedà, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental. Durant aquest període, van participar en el Campus Ítaca 3980 estudiants.

L'any 2008 l'ICE va publicar un llibre en el qual es detallava l'estructura i el funcionament del Campus i els seus elements més rellevants. El curs 2009-2010 es va dur a terme una recerca sobre els resultats i l'impacte del programa, de la qual se'n derivaven 40 conclusions que calia tenir presents en edicions futures. Un dels punts essencials de la recerca va ser el seguiment dels alumnes que havien participat al Campus, pel que fa a la continuació dels seus estudis.

Participants al Campus Ítaca

Beques Salari

Com a continuïtat del Campus Ítaca, el curs 2009-2010 la rectora Ana Ripoll i Banco Santander van signar un conveni per atorgar 20 beques salari a estudiants dels centres educatius vinculats a aquest programa. Els estudiants beneficiaris de les beques tenen un seguiment i un assessorament continuat durant els estudis de la Unitat d'Assessorament Psicopedagògic de l'ICE.

Unitat d'Assessorament Psicopedagògic

La Unitat d'Assessorament Psicopedagògic (UAP) és un servei que dona suport al procés d'aprenentatge continuat de l'alumnat de la UAB tant des de l'òptica de la prevenció (cursos, activitats, sessions de treball, tutoria entre iguals, etc.), que prioritza, com de la intervenció (atenció psicopedagògica i seguiment individualitzat en els àmbits educatius i socials). El servei va néixer l'any 2002 i es va incorporar a l'ICE el curs 2012-2013. Treballa en diferents línies d'acció i ofereix un seguit d'activitats que proporcionen als estudiants eines per al seu procés d'aprenentatge integral.

Entre els objectius de la UAP es poden esmentar els següents: ser un referent per als estudiants que gaudeixen d'una beca salari Ítaca; donar resposta a les necessitats d'orientació a l'etapa preuniversitària i durant el període d'estada a la universitat a través del Projecte Brúixola; millorar la coordinació i agilitzar els processos que impliquen la gestió dels ajuts d'emergència de la UAB i participar activament en el disseny, implementació i seguiment del Pla d'acció tutorial (PAT) de la UAB. Cal destacar també el treball en xarxa amb la Fundació Autònoma Solidària, concretament amb el servei d'atenció a la discapacitat i a les necessitats educatives específiques (PIUNE), així com la disposició a donar suport a les facultats i els departaments en situacions que ho requereixin.

Programa Argó

El Programa Argó, endegat el curs 2003-2004 després d'una prova pilot durant el curs 2002-2003, té la voluntat d'estrènyer i enfortir els vincles de la UAB amb l'ensenyament secundari, ampliant el coneixement mutu i la col·laboració entre ambdues etapes educatives. Alhora el Programa Argó dona a conèixer, a estudiants, a les seves famílies i al seu professorat, els valors afegits d'estudiar a la UAB.

Aquesta voluntat es concreta en el doble objectiu d'assessorar i orientar l'alumnat al llarg del batxillerat o els cicles formatius i a l'inici dels estudis universitaris; i d'establir ponts entre el professorat d'educació secundària i d'universitat, a través de l'actualització de coneixements, de l'intercanvi d'experiències i del treball cooperatiu. Es tracta d'un programa pioner a Catalunya que crea ponts i genera sinergies entre les comunitats educatives de les etapes obligatòria, postobligatòria i universitària.

Pel que fa a l'orientació de l'alumnat de secundària, el programa desplega una sèrie d'activitats d'assessorament als estudiants en l'elaboració del seu treball de recerca i amb l'orientació cap a la presa de decisions relacionades amb el seu futur acadèmic i personal. Per als joves estudiants, el final de la secundària postobligatòria és una etapa complexa i necessiten la informació, l'orientació i el suport necessaris per prendre decisions adequades

sobre el seu futur. Igualment, quan arriben a la universitat necessiten un bon acolliment i un tracte facilitador de la institució universitària.

Una iniciativa molt rellevant del Programa Argó són els premis a treballs de recerca de batxillerat i a projectes de cicles formatius de grau superior. Les dues característiques més rellevants d'aquests premis són la preselecció que fan centres, ja que s'accepten un màxim de dos treballs per centre, i el fet que les comissions avaluadores estan formades majoritàriament per professorat dels diferents departaments de la UAB. L'any 2018 s'hi van presentar un total de 398 treballs, procedents de 262 centres educatius de 129 municipis.

Quant al professorat d'educació secundària, el Programa Argó ofereix cursos i jornades d'actualització de coneixements i l'oportunitat de conèixer centres d'estudis, projectes i recerques que es fan a la UAB. Igualment, promou i proposa contextos per a l'intercanvi de metodologies i estratègies d'aula entre el professorat de les dues etapes. Un dels pilars del Programa Argó és el suport i l'ajut que rep de departaments, centres de recerca, professorat, personal tècnic i estudiants universitaris.

Assessoraments de Treballs de Recerca de Batxillerat

Evolució del nombre de participants des de la 1a convocatòria (2003-2004) a la 16ena convocatòria (2018-19)

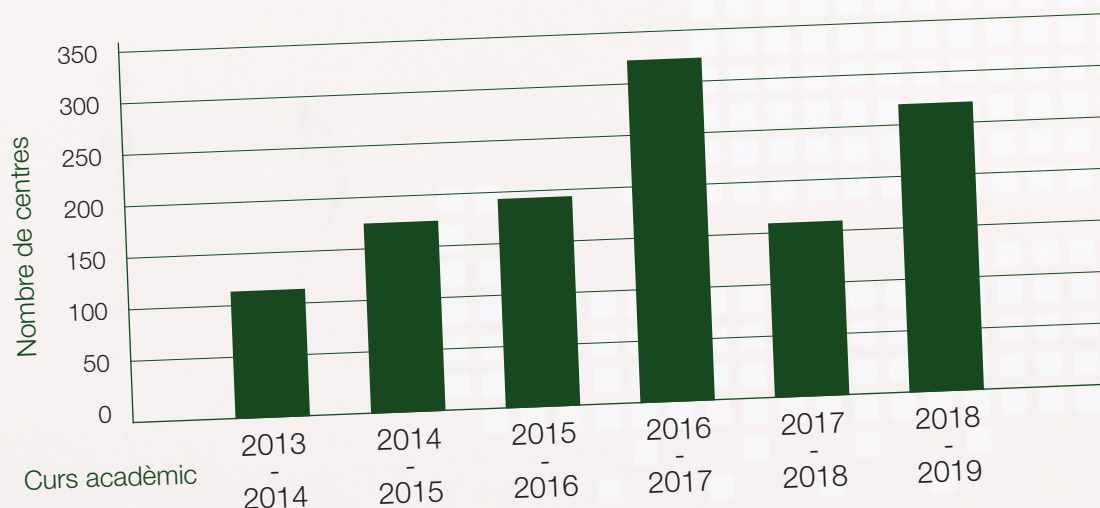
Assessoraments 2003-2004

25 Alumnes
10 Centres educatius
8 Municipis

Assessoraments 2018-2019

578 Demandes
259 Treballs acceptats
301 Alumnes
138 Centres educatius
80 Municipis

Nombre de centres educatius de secundària participants al Programa Argó

Activitats ofertes a l'alumnat de secundària, curs 2018-19
Total d'alumnat participant: 3.887

SWI-MicroMón@UAB_2.0 - Recerca de nous antibiòtics

Geogimcana educativa

Tocats de literatura - Jornada per a estudiants de secundària

Jornades de Química Interactiva

Jornades de Geografia en Acció

Olimpíada jove

Cloenda STEM amb TU

Divendres del Debat

Divendres del Dret - Descobrint el Dret a la UAB

StatWars: El despertar de les dades a Catalunya

UniStem Day - Jornada sobre cèl·lules mare per a estudiants de Batxillerat

Ciències de la Terra i el Medi Ambient - Sortida a Cardona

Ciències de la Terra i del Medi Ambient - Pràctiques al Campus de la UAB

V Jornada Batxibac

V Olimpíada Clàssica de la UAB

10 a la menos 9

Matins de Lletres

Línies de treball nascudes per iniciativa de l'ICE

Llengües estrangeres

Recerca aplicada, creació de materials, audiovisuals i multimèdia, formació permanent reglada i no reglada, actualització científica, intercanvi d'experiències, lideratge i treball en equip, continuïtat i renovació, internacionalització i convenis, cooperació universitat-secundària, així com entre diversos departaments universitaris i amb universitats estrangeres i del país, activitats als locals de la UAB i descentralitzades: si hi ha un programa de l'ICE que reuneixi tots aquests ingredients és, sens dubte, el de llengües estrangeres. De fet, mereixeria un estudi monogràfic per la seva riquesa i perquè reflecteix punts essencials de la metodologia de treball de la institució.

Comença als anys setanta amb les primeres activitats relacionades amb l'ensenyament del francès, que no cal oblidar que era la llengua estrangera majoritària en el nostre sistema educatiu, i s'amplia paulatinament a l'anglès, l'alemany, l'italià, l'espanyol com a llengua estrangera i el català com a llengua segona. Les Journées Pédagogiques sur l'Enseignement du Français, que van assolir la xxvii edició l'any 2015, el Congrés Internacional de l'any 1991, les nombroses jornades d'anglès, italià i alemany, o de llengües estrangeres en general, són fites importants d'aquest programa, juntament amb el postgrau de Didàctica de l'Alemany.

Una branca molt singular la van formar des dels anys noranta les iniciatives relacionades amb la intercomprensió de les llengües romàniques, desenvolupades conjuntament amb universitats belgues, franceses, italianes, portugueses i romaneses, i en què per part de l'Autònoma hi participaven els departaments de Filologia Catalana i Espanyola i, amb un paper molt rellevant, el servei d'audiovisuals i multimèdia de l'ICE. Algunes de les accions van ser recerques desenvolupades en el marc del Programa Sócrates Lingua de la Unió Europea.

Entre els diversos projectes de creació de materials multimèdia que es van endegar en el marc de programes europeus, sovint coordinats per l'ICE de la UAB i amb presència del català, cal destacar pel seu interès els Itineraris Romànics, finançats per la Unió Llatina. Paral·lelament, el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació va donar suport al desenvolupament del material multimèdia FontdelCat, amb l'objectiu de facilitar la comprensió oral i escrita del català als estudiants Erasmus que coneixien, si més no, una altra llengua romànica.

Actualment, l'ICE té dos equips de treball especialitzats en didàctica de les llengües estrangeres i organitza anualment una Trobada d'Actualització de Didàctica de Llengües Estrangeres amb l'Escola Oficial d'Idiomes de Barcelona Drassanes.

Educació Infantil

L'atenció al professorat d'Educació Infantil ha estat des de fa molts anys un dels punts forts en les línies d'actuació de l'ICE i es va fer palès en el paper que va tenir en el procés de preparació del professorat arran de la Llei orgànica general del sistema educatiu (LOGSE 1990), en què per encàrrec del Departament d'Ensenyament va dur a terme dues actuacions:

- Els cursos d'idoneïtat professional per a personal que treballava al cicle 0-3 sense cap estudi acadèmic específic. Aquesta formació bàsica estava pensada per a professionals amb molts anys de trajectòria en un centre d'educació infantil (les guarderies, en nomenclatura d'aquella època), perquè poguessin continuar treballant en el mateix centre fins a la jubilació.
- Els cursos d'homologació per facilitar al professorat en actiu amb titulació de Magisteri de plans d'estudis anteriors a la implantació de la LOGSE l'accés a la titulació que els calia per poder seguir treballant als parvularis o poder accedir-hi de nou un cop superats aquests cursos. Aquesta activitat es va dur a terme conjuntament amb la Facultat de Ciències de l'Educació.

Amb la creació dels equips ICE de formació de formadors, el curs 1989-1990 va néixer l'Equip d'Educació Infantil 0-6, el qual per la seva especificitat compta amb un grup paral·lel per a professorat de l'etapa de 0-3 anys. De les moltes accions formatives que ha fet aquest equip, la més rellevant és l'organització de les Jornades d'Innovació a l'Educació Infantil. L'any 2018 va tenir lloc la XIV edició de les jornades.

El curs 2003-2004 es va crear la Xarxa d'Assessorament Municipal de la Petita Infància (XAMPI), que ha generat una multiplicitat de projectes de col·laboració amb ajuntaments i sovint amb l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona.

Molt poc temps després es va posar en marxa el Programa Educatiu d'Infància i Família, el qual va consolidar les tasques formatives del professorat d'aquesta etapa educativa i de les seves famílies, en diferents territoris. Els municipis de l'Hospitalet de Llobregat, Cerdanyola del Vallès, Sabadell, Mataró, Terrassa, Castellar del Vallès, Granollers, Castelldefels, Esparreguera, Viladecans i Sant Just Desvern són alguns dels més rellevants.

Formació de formadors. Equips ICE

Durant els anys setanta es van crear els seminaris permanents, formats per professorat d'ensenyament secundari (de filosofia, ciències naturals, geografia i història, física i química, entre d'altres). Les funcions d'aquests seminaris consistien en la formació i autoformació dels seus membres en temes didàctics i de contingut de les seves assignatures, així com l'organització d'activitats adreçades al conjunt del professorat. També es potenciava l'assistència i participació en jornades i congressos i la publicació de temes de cadascun dels seus àmbits.

Posteriorment i com a fruit de l'activitat dels seminaris permanents, van néixer els grups de treball, que elaboraven i experimentaven materials didàctics. Alguns exemples són el Grup Zero de matemàtiques; el Grup Faraday de física i química i el grup d'història 14-16.

Tant els seminaris permanents com els grups de treball van créixer a diferents ritmes i incorporaven en molts casos el professorat amb més inquietuds per innovar a l'aula. Alhora, els docents esdevenien formadors que ajudaven a reflexionar, sistematitzar i actualitzar pràctiques docents.

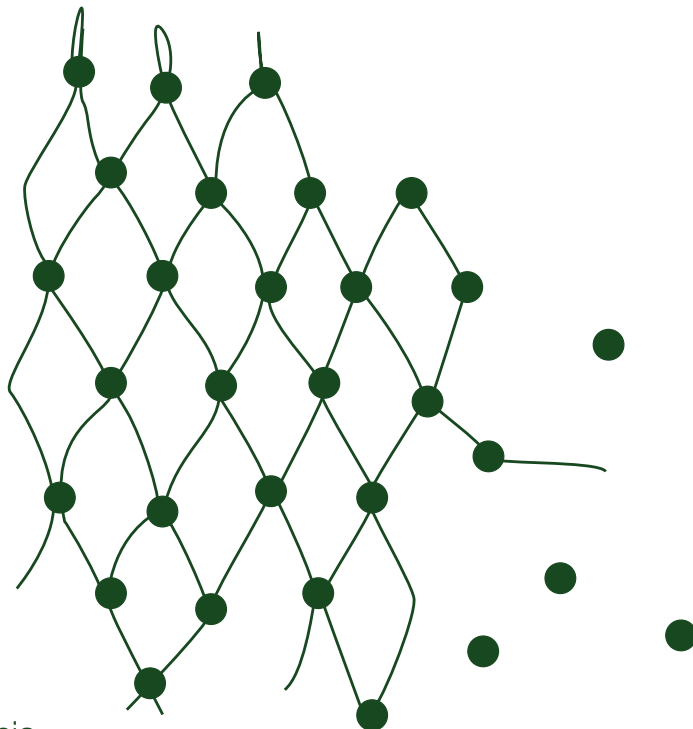
Com a evolució natural d'aquests seminaris permanents i dels grups de treball, l'any 1991 l'ICE va constituir el seu model de formació del personal formador per tal de donar resposta a les necessitats que havia generat la reforma educativa i, alhora, amb la finalitat de crear espais d'autoformació que afavorissin la innovació educativa i permetessin aprofundir en tots els aspectes que configuren una formació permanent de qualitat. Amb aquesta filosofia es van crear els equips ICE, integrats per docents de tots els nivells educatius, que aplegaven professorat formador amb reconeguda experiència i implicació en processos d'innovació.

Els equips ICE són molt diversos, tant pel que fa al nombre de persones que els integren com pel que fa a les finalitats i la dedicació, però comparteixen els objectius de reflexionar i generar coneixement sobre la pràctica professional, de proposar i dissenyar activitats formatives orientades a promoure processos de canvi i d'innovació que comportin la millora de la pràctica educativa, d'actualitzar-se científicament i didàctica i de donar resposta a les demandes de formació permanent del professorat.

Xarxes de centres

A diferència de les modalitats formatives exposades fins ara, les xarxes estan integrades per representants de diferents centres educatius o altres institucions que es posen d'acord per treballar sobre alguna qüestió o problemàtica relativa als centres, a una etapa educativa o a un sector educatiu d'una població. Tenen com a finalitat comuna compartir coneixements, inquietuds, objectius i recursos per tal de coordinar les accions unint capacitats i esforços. El compromís de transferència a la resta de la comunitat educativa acostuma a concretar-se en una jornada anual oberta a tothom.

Plataformes virtuals d'aprenentatge i activitats en línia

Si bé la informatització de l'administració de l'ICE va començar als anys vuitanta, és a la primera dècada del segle XXI que la institució comença a aprofitar plenament, en els seus programes de formació i innovació, les possibilitats que ofereix Internet. A més del projecte Espurna, es van crear diverses plataformes Moodle per donar suport tant als cursos i seminaris semipresencials i virtuals, com a les xarxes de centres i de personal formador que hi funcionaven.

El sistema de plataformes virtuals de l'ICE constava de sis espais: dos per a l'aula virtual, un per als equips de personal formador, dos per als projectes i un altre per a la recerca i l'experimentació. A més d'aquests espais, el programa oferia un servei de suport per ajudar a la implantació d'eines virtuals dins i fora de l'ICE. El conjunt va arribar a donar suport a més de 2.000 activitats i més de 14.000 usuaris.

L'oferta de cursos i seminaris en línia ha continuat augmentat any rere any i actualment gairebé tots els grups de treball i, naturalment, les jornades compten amb un —o més d'un— espai propi a la xarxa d'Internet.

Documentació i publicacions

Els projectes de formació del professorat i d'innovació educativa, i també la difusió dels estudis i recerques, requereixen disposar de sistemes d'edició dels materials desenvolupats. Actualment, la informàtica i Internet cobreixen, fins a un cert punt, aquesta necessitat, però fins fa poc calia recórrer a la reproducció dels originals que es volien treballar o donar a conèixer.

Al començament va ser el ciclostil. A l'edat d'or d'aquest mitjà de reprografia els dossiers del curs Reciclatge de Català, per exemple, van superar el milió de pàgines. Les fotocòpies més o menys endreçades i relligades van esdevenir l'instrument predominant a finals dels vuitanta. Centenars de dossiers i milers i milers de còpies en donen fe. En general, es tractava de materials de suport a cursos i altres activitats formatives. Les temàtiques són prou variades per cobrir un espectre molt ampli de matèries i temes educatius, des de la poesia de Joan Salvat-Papasseit fins a l'organització de l'aula, o des de la cançó a l'etapa infantil fins a la seguretat social. Entre els anomenats *dossiers de treball* i els documents ICE n'hem comptat 144.

A mitjans dels setanta, tanmateix, l'ICE va editar les seves primeres publicacions: primer llibres i, un xic més endavant, butlletins i revistes periòdiques. Examinant el catàleg de l'any 1980 hi trobem les actes de les Jornades de Francès i d'Escola Rural, els quatre primers premis Ramon Llull, les memòries de diversos estudis i recerques, propostes pedagògiques i materials didàctics de filosofia, història, llengua, matemàtiques, ciències naturals, i física i química, així com també els anomenats *Fulls Grocs*, que tenien com a objectiu oferir a les escoles un recull d'informacions útils per a la seva tasca.

En els 15 anys següents, el servei de publicacions de l'ICE va mantenir una forta activitat editorial tant directament com mitjançant diverses coedicions. Es van continuar publicant les actes de jornades i congressos, i es va limitar la producció de materials didàctics, però s'amplià la de llibres adreçats al professorat i al món educatiu en general amb temes nous com ara l'educació infantil, la formació professional, la tecnologia, la relació educació-treball, la gestió de centres o l'avaluació.

D'aquesta etapa podem destacar dues obres: el *Quadern. Normativa bàsica de la llengua*, que, sens dubte, ha estat el best-seller de tots els temps, i la *Història d'una pera*, una edició commemorativa que reproduïa fidelment —fins i tot amb el mateix paper— el primer llibre que van publicar a l'any 1935 els alumnes de l'Institut-Escola de la Generalitat.

A partir de l'any 1996 l'ICE va reorganitzar les seves publicacions no periòdiques, concentrant-les en dues col·leccions, una dedicada a les actes de les Jornades i l'altre, anomenada els Llibres de l'ICE de la UAB, que comprèn tres sèries: Eines i Estratègies, Organització i Gestió, i Societat i Educació. El darrer canvi ha estat la supressió de la versió en paper dels llibres i l'edició digital.

Audiovisuals i multimèdia

Els ICE comptaven, pràcticament des de la seva creació, amb un servei d'audiovisuals com a suport de les seves activitats, especialment el llavors famós *microteaching*. En el nostre cas, ben aviat el servei va ampliar l'abast de les seves funcions en dos sentits: d'una banda, esdevenint un veritable centre de producció d'audiovisuals (i, després, multimèdia) i, de l'altra, fent tasques institucionals per a la UAB. Aquesta doble dependència s'ha resolt darrerament, quan el servei d'audiovisuals ha passat a dependre de l'Àrea de Comunicació de l'Autònoma.

Les produccions fetes es poden agrupar en sis línies principals: els materials de suport a la docència o a altres activitats, els vídeos de divulgació científica, els reportatges, els audiovisuals de caràcter institucional, els projectes per a empreses i les coproduccions.

— Els temes més freqüents que s'aborden en els audiovisuals de suport a la docència (vídeos, però també col·leccions de diapositives) són de l'àmbit de la biologia, la medicina i la veterinària, però també n'hi ha de caràcter social, pedagògic o humanístic. En aquest context darrerament s'ha produït un MOOC sobre empresa i el curs internacional de formació per al web intitulat *Laboratory Animal Science and Welfare*.

— De vídeos de divulgació científica en trobem de dues menes: els que presenten una línia de recerca, agrupats actualment sota l'anagrama *NEO*, i les entrevistes breus a científics que visiten l'Autònoma, la sèrie *3Q*. Pel que fa als reportatges, la majoria corresponen a activitats de la Universitat (inauguracions de curs, doctorats *honoris causa*, *videomemòries*, *celebracions...*) o de l'ICE (congressos, jornades, exposicions...).

— Un altre vessant de les tasques institucionals són la cinquantena de vídeos promocionals de departaments, centres, instituts, serveis i programes de la UAB que s'han dut a terme, així com els dedicats als 40 anys de l'Autònoma.

— Quant a la col·laboració amb empreses, esmentarem tres exemples: la col·lecció de vídeos d'anatomia que es va editar conjuntament amb l'Editorial Panamericana, un vídeo sobre l'elaboració de gelats i un altre sobre gossos per compte de l'Asociación Española de Veterinarios de Pequeños Animales.

— Entre els projectes més importants que s'han endegat amb finançament extern i en col·laboració amb altres institucions destacarem, d'una banda, el curs de formació del professorat de ciències via satèl·lit Forciencias, produït als anys noranta per encàrrec del Ministeri d'Educació i Ciència, els vídeos de gestió social de l'aula en el marc d'un projecte europeu i els multimèdia d'intercomprensió de llengües romàniques, que s'expliquen en l'apartat corresponent.

— Són també col·laboracions interuniversitàries de prou abast les sèries *La universitat respon*, de temàtica científica, i *Pren nota*, d'orientació universitària, fruit de projectes conjunts de deu universitats de la Xarxa Vives; o *Creart*, sobre artistes contemporanis, endegada en el marc de l'Asociación de la Televisión Educativa Iberoamericana.

El servei d'audiovisuals i multimèdia de l'ICE es va integrar a l'Àrea de Comunicació i Promoció de la UAB el primer trimestre de l'any 2017 (Resolució, de 20 d'abril de 2017, de reordenació de l'Àrea de Comunicació i de Promoció i canvi de denominació de les unitats funcionals). A partir d'aquell moment s'anomena Unitat d'Audiovisuals i Multimèdia.

Fòrum d'Educació i Fòrum Plèiades

Fòrum d'Educació

Des de l'any 2001 i fins el 2006 l'ICE de la UAB va endegar set edicions del Fòrum d'Educació amb l'objectiu d'oferir un marc, obert i neutral, per debatre temes de fons que afecten tot el sistema educatiu des d'una defensa dels valors de la laïcitat: la llibertat, la igualtat, el respecte, la no-discriminació, la lluita contra el racisme, la racionalitat, la justícia social, l'educació integral de la persona i la formació emancipadora de l'ésser humà.

Els temes van ser tractats de manera transversal però individualitzada en cada edició: educació i comunitat; el treball en xarxa amb l'escola; laïcitat i escola pública; educació ambiental (organitzat conjuntament amb la Societat Catalana d'Educació Ambiental i amb la col·laboració i el suport de la Diputació de Barcelona, de l'Ajuntament de Barcelona i de l'Entitat Metropolitana del Medi Ambient) i «Multiculturalitat i educació: bases per a la cohesió social i la ciutadania participativa» (amb el suport de l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona).

Fòrum Plèiades

El Rectorat de la UAB va plantejar a la Facultat de Ciències de l'Educació i a l'ICE la creació d'un espai de trobada i de reflexió per als professionals de l'educació infantil i primària que donés resposta a la societat multicultural en què es troba immersa l'escola catalana i als reptes que això planteja.

L'objectiu era donar a conèixer al professorat la realitat cultural i educativa dels països d'on procedeixen majoritàriament els grups d'immigrants des de finals del segle XX, portant professionals de diferents nacionalitats per aprofundir en el coneixement del bagatge de què són portadors els infants nousvinguts.

Les sessions de treball consistien en conferències, tallers i taules rodones sobre pràctiques de referència i ponències sobre testimonis de vida. S'hi va oferir un ventall molt ampli de visions sobre els temes tractats en relació amb l'educació al món, la immigració a Catalunya i els tipus de famílies a la societat actual. Especialment remarcables van ser les aportacions d'experts provinents de Xile, el Perú, Nicaragua i el Marroc.

Programes que han estat fruit d'acords amb institucions o grups de recerca

Plans unitaris, *plans de zona*

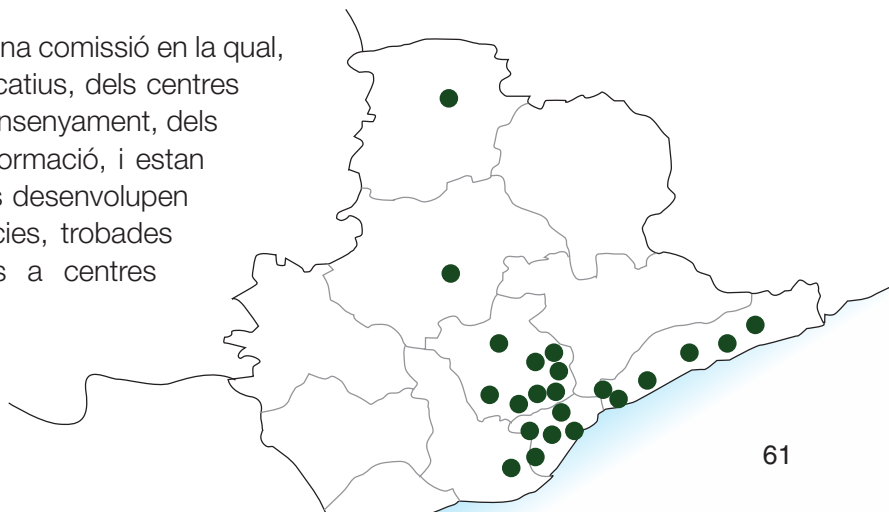
La vinculació al territori es va produir d'una manera molt significativa a través dels plans de formació unitaris i, posteriorment, dels *plans de zona*, en la programació dels quals prenia molta rellevància la detecció de necessitats formatives centrada en la pràctica docent als centres educatius. Aquesta iniciativa suposava descentralitzar la formació i acostar-la al lloc de treball aprofitant alhora tots els recursos municipals, personals i professionals de cada localitat, comarca i districte de la ciutat de Barcelona.

En la planificació, desenvolupament i avaluació de les accions formatives dels plans unitaris hi participaven els agents amb alguna responsabilitat en temes d'actualització del professorat: Moviments de Renovació Pedagògica molt arrelats en alguns territoris, els centres de recursos pedagògics i els serveis educatius presents en molts ajuntaments i creats arran del desenvolupament de la LOGSE, i la inspecció educativa, entre d'altres.

L'abast de les zones ateses ha variat en funció de la reassignació territorial que el Departament d'Ensenyament o Educació feia. Algunes en les quals l'ICE de la UAB ha tingut més presència han estat: Cerdanyola del Vallès, Badia del Vallès, Barberà del Vallès, les Corts, Gràcia, Horta-Guinardó, el Bages, l'Hospitalet de Llobregat, el Berguedà, Santa Coloma de Gramenet, Mataró, el Masnou, Pineda, Badalona, Sant Adrià del Besòs, Sant Cugat del Vallès, Sabadell, Terrassa, Montcada i Reixac, Rubí, Sants i Sarrià. Les formes organitzatives han estat diverses i molt en funció dels actors que hi participaven.

En un nou enfocament de com havia de ser la formació permanent del professorat, el Departament d'Ensenyament va definir les zones, les estructures i el funcionament administratiu dels que des de llavors es van anomenar *plans de formació de zona* (PFZ), conservant els criteris descentralitzadors i participatius. Es va mantenir la finalitat de recollir, coordinar, ordenar i sistematitzar les necessitats específiques del professorat, dels centres i del mateix sistema educatiu, de manera que cada ensenyant pogués rebre una oferta àmplia i coherent de propostes per a l'actualització i la millora de la seva activitat docent i l'organització dels centres.

El funcionament dels PFZ es continua fent a través d'una comissió en la qual, a més de l'ICE, hi ha representants dels centres educatius, dels centres de recursos pedagògics, de la delegació territorial d'Ensenyament, dels ajuntaments i de les entitats o institucions que fan formació, i estan presidits per la inspecció de la zona. Les activitats es desenvolupen en diferents modalitats: cursos, seminaris, conferències, trobades pedagògiques, grups de treball i assessoraments a centres educatius.

Transició escola-treball

Una de les fites essencials de la reforma educativa de 1970 era assegurar la relació entre la formació i l'ocupació. En aquest context cal situar diverses recerques que es van dur a terme en el marc de l'ICE de la UAB durant els anys setanta sobre estructura de la població activa, noves professions i nous currículums, o les enquestes sobre la primera feina dels titulats universitaris de la UAB. No és, tanmateix, fins a mitjans dels anys vuitanta que es crea un equip estable de recerca dedicat a la temàtica de les relacions entre l'educació i la inserció professional, el Grup de Recerca sobre Educació i Treball (GRET), que assenyalava com a objectius:

- l'aprofundiment dels aspectes teòrics del procés de formació i transició professional i de transició a la vida laboral,
- el desenvolupament de recerques entorn de la necessitat de qualificació professional i dels itineraris formatius i la inserció laboral dels joves,
- l'avaluació de polítiques públiques de formació i treball,
- la realització d'accions de suport i d'assessorament en aquest camp, i
- la col·laboració en projectes internacionals.

Les recerques endegades pel GRET partien gairebé sempre d'encàrrecs d'institucions locals, catalanes, estatals, internacionals o de la mateixa Universitat. Com a exemples singulars dels projectes duts a terme es poden esmentar:

- Estudis sobre itineraris de formació i ocupació dels titulats universitaris encarregats per la Direcció General d'Universitats de Catalunya.
- Avaluació dels programes de formació ocupacional i del plans d'ocupació de la Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya.
- Observatori d'inserció dels estudiants de la UAB.

— Anàlisi de la inserció social dels joves sense instrucció, encarregat pel Departament de Justícia.

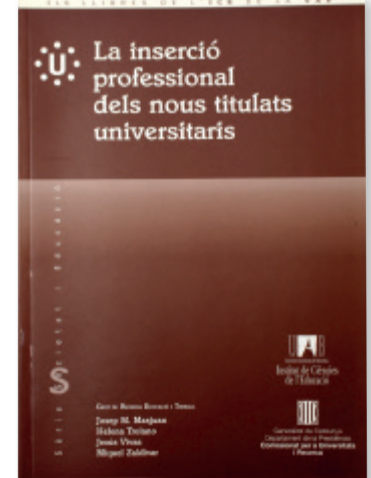
— Anàlisi de la inserció laboral dels cursos de formació professional, per encàrrec de l'Ajuntament de Barcelona.

— Itineraris d'inserció professional i social dels homes i dones de 31 anys, per encàrrec de l'Institut de la Mujer.

— Participació a nombrosos projectes internacionals del Centre per al Desenvolupament de la Formació Professional de la Comunitat Europea (CDEFOP); als Programes Marc d'Investigació i Desenvolupament de la Direcció General XII de la Comunitat Europea, i al programa europeu PETRA.

— Altres institucions per a les quals va treballar el GRET: la Diputació de Barcelona, diversos ajuntaments, la Secretaria General de Joventut, l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya (AQU), el Ministeri d'Educació i la Direcció General de Formació Professional de la Generalitat de Catalunya.

La finalització de la llarga etapa de col·laboració de més de 15 anys del GRET amb l'ICE es va tancar l'any 2003 amb un acord conjunt amb el Departament de Sociologia de la UAB, on el GRET va quedar adscrit des de llavors.

Coeducació

Podríem dir que els valors de la coeducació formen part de l'essència mateixa de l'ICE de la UAB i han inspirat en tot moment la seva tasca. Durant uns anys, tanmateix, la idea es va concretar en un programa específic que abordava la qüestió d'una manera holística en quatre tipus d'actuacions estretament interconnectats: la recerca, les experiències a l'aula, la formació i les publicacions.

L'any 1992 es va engegar la col·lecció Quaderns de Coeducació, amb un doble objectiu: fer evidents els trets sexistes que romanen en el nostre ensenyament i proporcionar recursos per ajudar a superar-los. Els setze títols editats inclouen estudis, recomanacions i materials per a diverses àrees. L'Institut Català de la Dona va distribuir-ne exemplars en els centres educatius de tot Catalunya, mentre que se'n va fer una traducció al castellà per encàrrec de l'Instituto de la Mujer, que d'altra banda va finançar alguns dels projectes més importants d'aquest equip de coeducació.

Entre els projectes duts a terme per l'equip de coeducació potser els més remarcables són:

- L'elaboració d'una proposta per a la reforma del sistema educatiu des del punt de vista de la igualtat d'oportunitats entre els sexes.
- Una recerca acció finançada pel CIDE el 1992-1993 i el 1993-1994 per sensibilitzar el professorat sobre el sexisme, que es va dur a terme a escoles de Barcelona, Ciudad Real, Madrid i Valladolid.
- Un programa de formació permanent del professorat encarregat per l'Instituto de la Mujer amb el suport del MEC per promoure la col·laboració entre les escoles i les famílies en l'àmbit de la igualtat d'oportunitats de nens i nenes.
- El treball de recerca *Pautas de observación para el análisis del sexismo en el ámbito educativo*, que va rebre el Premi Emilia Pardo Bazán de la Secretaria d'Estat d'Educació.

Multiculturalitat

Des dels anys vuitanta i a causa de la nova composició sociològica de Catalunya i dels requeriments formatius que arribaven a l'ICE des del món educatiu, es va obrir una línia de treball sobre temes relacionats amb la multiculturalitat, i en molts casos es va treballar de manera conjunta amb el Departament d'Antropologia Social i Cultural de la UAB.

L'objectiu de treball en aquest àmbit era alhora fer recerques per estudiar les diferents situacions culturals que anaven apareixent i aportar reflexions i propostes per facilitar als ensenyants accions educatives a les aules que afavorissin la convivència i el coneixement mutu.

Les recerques cobrien àmbits molt diversos com ara la immigració, el tracte que rebien les diferents cultures en els llibres de text i el treball etnogràfic a escoles concretes d'educació infantil i primària. Es comptava per a aquestes recerques amb el suport del Ministeri d'Educació, la Fundació Bofill, la Diputació de Barcelona i l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona.

Un altre exemple d'aquesta col·laboració va ser el curs de formació de formadors adreçat al personal formador que havia de dur a terme cursos, seminaris o grups de treball sobre aquests temes amb el professorat.

Gestió i planificació de l'educació

L'àmbit de la gestió educativa ha estat des dels anys setanta una de les línies de treball prioritàries de l'ICE i ho continua sent en l'actualitat. Els temes han estat sempre molt variats. Els encàrrecs procedeixen de diverses institucions. Els equips que els duen a terme es creen i són específics per a cada temàtica o projecte. A aquest àmbit s'hi vinculen tota una sèrie de productes i activitats.

A tall d'exemple de la varietat en les temàtiques tractades en aquest àmbit, s'hi inclouen estudis sobre el bilingüisme, les noves professions, els costos de l'educació, l'alumnat universitari, l'accés a la Universitat, el disseny de noves titulacions, l'atenció a la diversitat a l'ESO, la gestió social de l'aula, els tallers com a eina pedagògica o la tutoria a l'ensenyament superior.

En relació amb l'administració local volem destacar l'estudi comparat sobre la intervenció dels municipis a diversos sistemes educatius i els treballs sobre l'educació infantil a alguns ajuntaments o el mapa de l'educació d'adults.

A diferència d'altres línies de recerca, la de gestió i planificació no ha girat al voltant d'un únic equip, sinó que s'ha dut a terme amb la col·laboració de diversos grups o, en alguns casos, amb altres institucions com l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP).

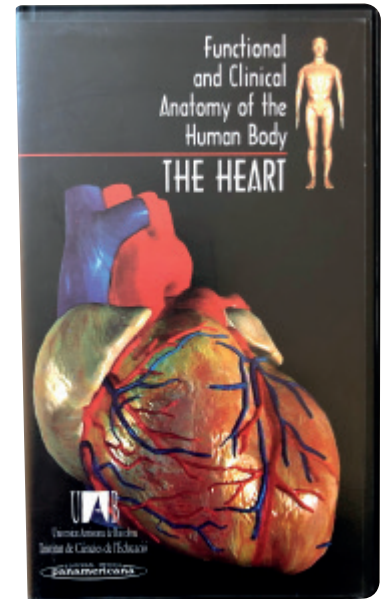
Pel que fa als encàrrecs, venien, segons els temes, de la mateixa Universitat, de les administracions educatives, de governs locals o de projectes internacionals. Tres branques nascudes d'aquest tronc foren el postgrau de Tècnic d'Educació, que es va oferir durant sis anys, les Jornades sobre Municipis i Educació i un projecte de curs de direcció de centres.

Coedicions

En el marc dels serveis de publicacions i d'audiovisuals s'han dut a terme diversos acords de col·laboració per a l'edició conjunta de llibres, revistes i vídeos, amb diverses fórmules. En alguns casos la institució externa finançava completament la publicació o contribuïa a finançar-la; així es va fer, per exemple, en el Premi Ramon Llull, en la col·lecció Coeducació amb l'Institut de la Mujer, o en algunes comandes del Departament d'Ensenyament. Un tracte lleugerament diferent consistia en el compromís de la institució d'adquirir-ne un cert nombre d'exemplars, com va passar amb la versió catalana de la col·lecció Coeducació o amb altres encàrrecs del Departament d'Educació.

De coedicions amb editorials n'hi ha hagut quatre, tres de llibres i una de vídeos. La més exitosa, sens dubte, ha estat la de Filosofia contemporànea, amb l'Editorial Paidós, que va néixer com una iniciativa del Seminari Permanent de Filosofia de l'ICE, però que molt aviat va tenir vida pròpia. Les altres es van crear mitjançant convenis amb les editorials Vicens Vives (una col·lecció de llibres per al reciclatge científic del professorat d'ensenyament primari i secundari), Síntesis (una sèrie de llibres sobre temes d'educació) i Panamericana (una col·lecció de vídeos d'anatomia).

Un cas a part el constitueixen les dues revistes *Enseñanza de las Ciencias* i *Enseñanza de las Ciencias Sociales*, que s'editaven conjuntament amb les universitats de València i de Barcelona, respectivament, i que havien d'autofinançar-se.

Premis

Al llarg de la seva existència l'ICE ha creat, en col·laboració amb diferents institucions, quatre premis per tal de reconèixer diverses facetes de la tasca educativa. El més antic, el Premi Ramon Llull d'experiències en el camp educatiu, va ser atorgat per primer cop l'any 1976 amb el suport de la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Barcelona; s'hi premiaven experiències innovadores de qualsevol àrea o nivell, i es va convocar anualment fins que aquesta caixa va deixar d'existir a finals dels anys vuitanta arran de la fusió amb la de Pensions.

El Premi Leandre Colomer, instituït en memòria d'aquest historiador mort prematurament, tenia dos objectius: fomentar el coneixement de la història de Catalunya a l'ensenyament primari i secundari, i donar suport a projectes col·lectius que impliquessin el professorat i l'alumnat. Se'n van fer 13 convocatòries entre l'any 1996 i el 2014, amb el suport de la Fundació Leandre Colomer, que es va dissoldre i es va integrar a la Fundació UAB.

Els jurats valoraven, no solament el rigor de la proposta, sinó també l'impacte social, els enfocaments interdisciplinaris, i la intervenció de tot un centre o d'alumnat de diversos centres. La nòmina de projectes guardonats mostra molta varietat i una gran riquesa. Atès el caràcter participatiu de molts dels treballs guardonats, els actes de lliurament dels guardons solien ser molt concorreguts i, sovint, carregats d'emoció.

Des del curs 2000-2001 fins al 2012-2013 es van dur a terme set convocatòries del Premi Memorial Estrella Casas i Costa a la qualitat docent en ciències socials, que, atesa l'especialitat i el nivell en què havia desenvolupat la seva tasca la persona homenatjada, aspirava a reconèixer la trajectòria professional d'una professora o professor d'ensenyament secundari d'aquesta especialitat, recollint l'opinió dels seus col·legues, de les direccions dels centres o de la inspecció d'Educació. La llista dels guardonats demostra l'encert del Premi i la necessitat que n'hi hagi d'altres amb el mateix objectiu. L'entitat que hi donava suport era la Fundació Estrella Casas i Costa - Manuel Parés i Maicas.

El curs 2018-2019 s'ha convocat la 17a edició de l'únic premi vigent, el Premi Argó a treballs de recerca de batxillerat i a projectes dels cicles formatius de grau superior, en vuit categories diferents: sis de batxillerat i dues de cicles.

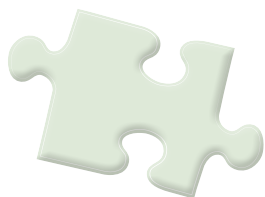
A white puzzle piece is positioned on the right side of a solid green background. The puzzle piece has a tab on its left side and a notch on its top side. The text "Cap al futur" is written in a dark green, sans-serif font on the white surface of the puzzle piece.

Cap al futur

Cap al futur

El present i el futur de l'ICE estan lligats a la voluntat de continuar oferint un servei de màxima qualitat a la comunitat educativa, de col·laborar amb el Departament d'Educació i amb el territori i d'ajudar a desenvolupar les polítiques de la Universitat Autònoma, especialment en tot allò referit a l'orientació i la transició de l'alumnat de l'educació secundària a la universitat, al seguiment del Pla d'acció tutorial, a la formació del professorat universitari i a l'impuls de projectes per a la millora de la qualitat docent.

D'acord amb aquests propòsits, el mes d'octubre de 2017 es va aprovar el Pla estratègic de l'ICE per a 2017-2020, que destaca la funció de l'Institut de vincular la Universitat amb tots els nivells del sistema educatiu desenvolupant una activitat lligada a la formació permanent del professorat, a la formació de formadors, a l'orientació de l'alumnat, a la innovació educativa i a la transferència de coneixements. Per tal de donar a conèixer les activitats que fa l'ICE, s'ha recuperat l'edició digital del *Butlletí de l'ICE*, que es publica tres cops l'any.

A partir de les quatre línies estratègiques definides en el Pla, l'ICE es presenta com un institut dinàmic, amb un projecte propi que li permet dirigir la seva actuació en coherència amb uns plantejaments clarament determinats i, al mateix temps, amb suficient plasticitat per adaptar-se a les necessitats canviants de l'entorn. D'acord amb aquesta intenció, desenvolupa una sèrie de programes que tenen una projecció de futur. En destaquem alguns:

a) Els programes de formació de formadors i de formació del professorat. El curs 2018-2019, amb el suport del Departament d'Educació, l'ICE ha posat en marxa un curs de 60 hores de formació de formadors en centre adreçat al professorat d'educació primària i secundària. El curs proporciona els coneixements i les eines que calen als formadors per poder aportar el suport teòric i pràctic necessari als centres que es proposen transformacions per millorar els processos d'ensenyament i d'aprenentatge. L'ICE té una expertesa reconeguda en l'acompanyament dels centres i aquest curs pretén atendre la demanda creixent de suport que arriba de les escoles i els instituts.

Pel que fa a l'organització de cursos i jornades, L'ICE aprofita el coneixement adquirit al llarg de 50 anys i adequa l'oferta a les necessitats del professorat. D'aquesta manera, l'estiu del 2019 ha recuperat la tradició de les escoles d'estiu i, a més dels cursos habituals, ha ofert un curs d'una setmana titulat «Monogràfic: l'aprenentatge globalitzat, continguts i rol docent», adreçat al professorat de tots els nivells educatius. Els monogràfics són una nova proposta formativa pensada per abordar amb profunditat qüestions educatives rellevants per als equips educatius que es plantegen la millora constant dels aprenentatges dels estudiants.

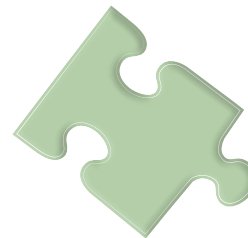
El model formatiu de les jornades organitzades per l'ICE en col·laboració amb els equips de treball i amb altres institucions continua essent molt exitós (durant el curs 2017-2018, per exemple, es van organitzar 15 jornades que van comptar amb la participació de gairebé 3000 assistents). Aquestes trobades afavoreixen la creació d'espais de reflexió i de diàleg entre professionals de l'educació i serveixen també per actualitzar i aprofundir els coneixements dels participants sobre les qüestions que s'hi tracten a partir de les xerrades d'experts.

b) Els programes de suport i d'acompanyament de centres adreçats a tots els nivells educatius. En aquest àmbit en destaquem dos: el seminari de reflexió pedagògica Mirades de Mestres, que té l'objectiu de promoure la millora de la pràctica educativa a través de la reflexió pedagògica i de l'ús del vídeo per documentar una pràctica de centre que posi la mirada en el paper de l'alumne com a centre de l'aprenentatge; i el Programa de Suport per a la Transformació i la Millora Educatives, que dona suport a centres educatius que volen iniciar una transformació del seu model d'aprenentatge, de la seva organització i dels processos i mitjans per aprendre.

c) Les xarxes de treball i els projectes compartits. El treball en xarxa permet compartir coneixements, inquietuds, objectius i recursos i facilita la sinergia i la coordinació de les accions entre els centres que en formen part. A més de les xarxes pròpies de l'ICE (Xarxa de Petita Infància de Terrassa, Xarxa de Petita Infància de Sant Just Desvern, Xarxa d'Escoles Sistèmiques, Xarxa d'Escoles Investiguem per Comprendre, Xarxa d'Instituts Innovadors), que tenen un gran dinamisme, l'Institut col·labora amb altres xarxes del territori, com ara la XIEP (Xarxa d'Innovació d'Escoles de Primària), promoguda pels Serveis Territorials del Vallès Occidental, i les Xarxes pel Canvi, promogudes pel Consorci d'Educació de Barcelona. L'Institut també col·labora en projectes que tenen com a finalitat l'equitat i la reducció de la segregació escolar, com ara el Programa Magnet d'aliances per a l'èxit educatiu, impulsat per la Fundació Jaume Bofill, que promou l'aliança d'un centre educatiu amb una institució d'excel·lència en un camp del coneixement específic, per ajudar a activar una innovació profunda en els centres educatius per tal que millorin l'oferta educativa.

d) Els programes d'orientació de l'alumnat i de transició de l'educació secundària a la universitat. El Programa Argó té un paper fonamental a l'hora d'apropar la secundària a la universitat. Milers de persones, entre les quals estudiants de secundària i batxillerat, i professorat de secundària i de la UAB, han participat en les diferents modalitats d'aquesta iniciativa. A més de les propostes clàssiques, que continuen resultant molt enriquidores i necessàries, com ara l'assessorament de treballs de recerca de batxillerat, els Premis Argó, les estades d'estiu a la Universitat, els tallers i cursos que s'ofereixen als estudiants de secundària i les jornades d'actualització del professorat, actualment l'ICE impulsa projectes que impliquen els estudiants universitaris, com ara el Programa d'Aprenentatge i Servei Small World Initiative i el de tutoria entre iguals Brúixola. El primer inclou professorat i estudiants de la UAB i també centres d'educació de secundària i batxillerat; els estudiants universitaris, guiats pel professorat de la UAB, lideren una investigació real que porten a terme amb estudiants de quart d'ESO o de primer de batxillerat en la recerca de nous compostos antibacterians, amb l'objectiu de crear vocacions científiques i de millorar la informació i la consciència del seu entorn sobre l'amenaça de la resistència antibiòtica. El segon, coordinat per la Unitat d'Assessorament Psicopedagògic (UAP) de l'ICE, és un projecte de tutoria entre estudiants dels primers cursos dels graus de la UAB i estudiants de batxillerat, amb l'objectiu de treballar la presa de decisions en l'etapa de transició entre la secundària i la universitat.

e) La formació del professorat de la UAB i l'impuls dels projectes de millora de la qualitat de la docència. El curs 2017-2018 es va constituir la Unitat de Formació i Innovació Docent ICE-OQD, que ha permès a l'ICE participar en la coordinació acadèmica de totes les iniciatives relacionades amb la millora de la qualitat docent a la UAB. La Unitat dona suport a les línies prioritàries de l'Equip de Govern de la Universitat en aquest àmbit. En els dos darrers cursos, entre altres accions s'ha recuperat la Jornada d'Innovació Docent de la UAB, s'ha redefinit la convocatòria d'Ajuts per a projectes d'innovació i millora de la qualitat docent, s'ha reimpulsat la publicació Eines i s'ha posat en marxa el I Premi a l'Excel·lència Docent coincidint amb el 50è aniversari de la Universitat.

A dark green background with a single white puzzle piece on the right side. The puzzle piece has a tab on the left, a notch on the top, and a notch on the bottom. The text "Paraules finals" is written in a dark green, sans-serif font inside the puzzle piece.

Paraules
finals

Paraules finals

Amb l'apartat dedicat al present i als plans de futur de l'ICE de la UAB arriba a la fi aquesta visió panoràmica de l'aventura que va néixer el 1969. De ben segur que les persones que l'han viscuda hi trobaran mancances, algunes sens dubte per error, però d'altres perquè calia triar entre una munió de dades i esforçar-se per redactar un text introductor, que no aclaparés el lector amb un excés de xifres, de detalls o d'anècdotes.

Els protagonistes d'aquesta història es poden comptar per milers: des de les persones assistents a una xerrada, una jornada o un curs, fins a les que han desenvolupat un paper rellevant a l'ICE. En el text no s'hi esmenta, tanmateix, gairebé cap nom propi, d'una banda per la dificultat de trobar criteris per incloure'n alguns i no d'altres, però també per remarcar el plantejament de tasca col·lectiva i de corresponsabilitat institucional amb què l'ICE ha abordat sempre els projectes que duu a terme.

En qualsevol cas, gràcies, gràcies, gràcies a tothom.

